

Załącznik nr 1

do uchwały nr 67/2019

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej

z dnia 28 lutego 2019 r. z późn. zm.

Profil ogólnoakademicki

Raport zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Nazwa kierunku studiów: turystyka i rekreacja

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej kierunek: Uniwersytet Łódzki

Data przeprowadzenia wizytacji: 16-17.01.2023 r.

Warszawa, 2023

Spis treści

---

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o przebiegu oceny	4
2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów	5
3. Propozycja oceny stopnia spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej określona przez zespół oceniający PKA	7
4. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia	8
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	8
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	13
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	22
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	27
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	32
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	37
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	40
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	43
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	47
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	48
5. Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Część I – ocena losowo wybranych prac etapowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Część II – ocena losowo wybranych prac dyplomowych _____ **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 4. Wykaz zajęć/grup zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa **Błąd!** **Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach/grupach zajęć i ich ocena **Błąd!** **Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 6. Oświadczenia przewodniczącego i pozostałych członków zespołu oceniającego **Błąd!** **Nie zdefiniowano zakładki.**

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Anna Tobolska, członek PKA

członkowie:

1. dr hab. Jadwiga Berbeka, ekspert PKA
2. dr hab. Magdalena Kachniewska, ekspert PKA
3. Dominik Czapczyk, ekspert PKA ds. pracodawców
4. Marcin Pioch, ekspert PKA ds. studenckich
5. Natalia Nyt, sekretarz zespołu oceniającego

1.2. Informacja o przebiegu oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja prowadzonym na Uniwersytecie Łódzkim (dalej również: UŁ) została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2022/2023. W związku ze stanem epidemii ogłoszonym w Polsce od dnia 20.03.2020 r. do odwołania, wizytacja przeprowadzona została przez zespół oceniający w formie zdalnej.

PKA ostatni raz oceniała jakość kształcenia na tym kierunku w roku akademickim 2016/2017. Prezydium PKA uchwałą nr 67/2017 z dnia 23.02.2017 r. w sprawie oceny programowej na kierunku turystyka i rekreacja (prowadzonym na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym oraz studiów drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim) wydało ocenę pozytywną.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą zdalnej oceny programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej w aplikacji MS Teams. Zespół oceniający zapoznał się z raportem samooceny przekazanym przez władze Uczelni. Wizytacja rozpoczęła się od spotkania z władzami Uczelni, a dalszy jej przebieg odbywał się zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem. W trakcie wizytacji przeprowadzono spotkania z zespołem przygotowującym raport samooceny, osobami odpowiedzialnymi za doskonalenie jakości na ocenianym kierunku, funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia oraz publiczny dostęp do informacji o programie studiów, pracownikami odpowiedzialnymi za umiędzynarodowienie procesu kształcenia, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, studentami oraz nauczycielami akademickimi. Ponadto przeprowadzono hospitację zajęć dydaktycznych, dokonano oceny losowo wybranych prac dyplomowych, a także przeglądu bazy dydaktycznej wykorzystywanej w procesie kształcenia. Przed zakończeniem wizytacji sformułowano wstępne wnioski, o których Przewodnicząca zespołu oceniającego poinformowała władze Uczelni na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów

Nazwa kierunku studiów	turystyka i rekreacja	
Poziom studiów (studia pierwszego stopnia/studia drugiego stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia pierwszego stopnia	
Profil studiów	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	studia stacjonarne	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	6 semestrów / 180 punktów ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	120 h / 4 punkty ECTS	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	- organizacja turystyki - organizacja hotelarstwa - organizacja rekreacji	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	licencjat	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	261	-
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ¹	1899 h	
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	109 punktów ECTS	
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	119 punktów ECTS	
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	65 punktów ECTS	

¹ Liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów należy podać bez uwzględnienia liczby godzin praktyk zawodowych.

Nazwa kierunku studiów	turystyka i rekreacja	
Poziom studiów (studia pierwszego stopnia/studia drugiego stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia drugiego stopnia	
Profil studiów	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	studia niestacjonarne	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	4 semestry / 120 punktów ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	-	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	- <i>przestrzeń turystyczna</i> - <i>miejska przestrzeń rekreacji</i>	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	magister	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	38	0
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ²	992 h	
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	79 punktów ECTS	
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	103 punkty ECTS	
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	82 punkty ECTS	

² Liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów należy podać bez uwzględnienia liczby godzin praktyk zawodowych.

3. Propozycja oceny stopnia spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej określona przez zespół oceniający PKA

Szczegółowe kryterium oceny programowej	Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium określona przez zespół oceniający PKA kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione
Kryterium 1. konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	Kryterium spełnione
Kryterium 2. realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	Kryterium spełnione
Kryterium 3. przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	Kryterium spełnione
Kryterium 4. kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	Kryterium spełnione
Kryterium 5. infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	Kryterium spełnione
Kryterium 6. współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	Kryterium spełnione
Kryterium 7. warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	Kryterium spełnione
Kryterium 8. wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	Kryterium spełnione
Kryterium 9. publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	Kryterium spełnione
Kryterium 10. polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	Kryterium spełnione

4. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

Kształcenie na kierunku turystyka i rekreacja (dalej również: TiR) w Uniwersytecie Łódzkim jest realizowane na studiach pierwszego stopnia oraz jest wygaszane na studiach drugiego stopnia, na których w tym roku akademickim kształcą się ostatni rocznik studentów. Studia drugiego stopnia zostały zastąpione przez nowy kierunek funkcjonujący pod nazwą turystyka zrównoważona, dla którego pierwszy nabór miał miejsce w bieżącym roku akademickim.

Koncepcja i cele kształcenia na ocenianym kierunku turystyka i rekreacja zakładają wyposażenie absolwenta w wiedzę teoretyczną oraz umiejętności, zarówno badawcze, jak i praktyczne umożliwiające samodzielne, pogłębione analizowanie i syntetyzowanie relacji kształtujących zjawiska turystyczne i przestrzeń turystyczno-rekreacyjną, z uwzględnieniem wzajemnych relacji między środowiskiem przyrodniczym a działalnością człowieka. Sformułowana koncepcja kształcenia jest zgodna z przedstawioną Strategią Uniwersytetu Łódzkiego na lata 2021-2030, przede wszystkim w zakresie celu strategicznego drugiego, tj. realizacji nowoczesnego kształcenia opartego na badaniach naukowych i współpracy z otoczeniem. Koncepcja i cele kształcenia są realizowane w powiązaniu z polityką jakości Uczelni, co zostało uwypuklone w jednym ze szczegółowych celów strategicznych, tj. „2.1. Stałe podnoszenie jakości kształcenia na wszystkich poziomach edukacji akademickiej”. Przedstawiona koncepcja kształcenia odzwierciedlona została w programie studiów, który wskazuje na ścisłe powiązanie z dyscypliną, do której kierunek został przyporządkowany, tj. z geografią społeczno-ekonomiczną i gospodarką przestrzenną. Ważną rolę w ukształtowaniu koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku mają prowadzone badania naukowe oraz doświadczenia badawcze kadry dydaktycznej zdobyte m.in. w ramach realizowanych projektów takich jak: *Sustainable Spatial Planning of Tourism Destinations "SPOT"*, *Procesja Bożego Ciała z tradycją kwietnych dywanów w Spycimierzu w kontekście krajobrazu kulturowo-przyrodniczego* czy *Rola organizacji miejskiej przestrzeni rekreacyjnej w rozwoju rekreacji twórczej. Przykład Łodzi*.

Koncepcja kształcenia uwzględnia potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w wymiarze lokalnym i regionalnym, co wynika z długoletnich związków Instytutu Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji, a wcześniej od lat 1970. Katedry Turystyki z przedstawicielami branży turystycznej takimi jak: Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego czy Łódzka Organizacja Turystyczna, zainteresowanymi rozwojem kadr dla turystyki i rekreacji. Jednocześnie program studiów jest na bieżąco monitorowany przez praktyków z branży hotelarsko-turystycznej, którzy są zapraszani do prowadzenia różnych form zajęć dydaktycznych, a także jest systematycznie konsultowany z powołaną Radą Konsultacyjną Kierunku Turystyka i Rekreacja, której członkami są przedstawiciele firm i organizacji turystycznych z regionu.

Koncepcja, program, cele i zgodność efektów uczenia się podlegają cyklicznej analizie w gronie interesariuszy wewnętrznych m.in. przez konsultacje z członkami działającego przy Wydziale Nauk Geograficznych Wydziałowego Zespołu ds. Współpracy z Otoczeniem Społeczno-Gospodarczym, z Wydziałową Komisją do spraw Jakości Kształcenia oraz z Radą Konsultacyjną Kierunku Turystyka i Rekreacja oraz z Samorządem Studentów. Ponadto Instytut Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji jest członkiem Association for Tourism and Leisure Education and Research (ATLAS) i w ramach tego

stowarzyszenia również następuje wymiana doświadczeń dydaktycznych pomiędzy zrzeszonymi członkami – szkołami wyższymi z wielu krajów, kształcących w zakresie turystyki i rekreacji.

Koncepcja i cele kształcenia na ocenianym kierunku uwzględniają metody i techniki kształcenia na odległość – są to m.in. narzędzia MS Teams oraz platforma Moodle. Techniki i metody kształcenia na odległość zostały wprowadzone dość powszechnie w roku 2020 w okresie pandemii COVID-19, ale stosowane były również w Uczelni wcześniej, jednak w mniejszym wymiarze. W bieżącym roku akademickim wszystkie zajęcia prowadzone są w trybie stacjonarnym, a tylko w wyjątkowych sytuacjach w formie zdalnej (np. w ramach odrabiania zajęć czy też w ramach konferencji i spotkań realizowanych poza Łodzią).

Wszystkie efekty uczenia się zapisane w programie studiów pierwszego i drugiego stopnia kierunku turystyka i rekreacja mają duże znaczenie dla realizacji programu i są ściśle związane z koncepcją oraz celami kształcenia na studiach o profilu ogólnoakademickim. Efekty uczenia się osiąmane na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku turystyka i rekreacja mieszczą się w 100% w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Na studiach pierwszego stopnia zdefiniowano 12 efektów kierunkowych w zakresie wiedzy, 8 efektów w zakresie umiejętności oraz 6 efektów w zakresie kompetencji społecznych, a na studiach drugiego stopnia odpowiednio: 9, 8 i 6.

Efekty uczenia się uwzględniają wszystkie charakterystyki drugiego stopnia efektów uczenia się określonych na poziomie 6 i 7 w Polskiej Ramie Kwalifikacji (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz. U z 2018 r. poz. 2218)). Efekty są spójne z efektami uczenia się dla profilu ogólnoakademickiego, wymienionymi w kategoriach charakterystyk efektów uczenia się dla poziomu 6 (studia pierwszego stopnia) i poziomu 7 (studia drugiego stopnia).

Efekty uczenia się na kierunku turystyka i rekreacja są specyficzne i zgodne z aktualnym stanem wiedzy w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. I tak efekty uczenia się dla studiów pierwszego stopnia obejmują w szczególności efekty ukierunkowane na przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej we wskazanej dyscyplinie oraz działalności zawodowej w branży turystycznej. Są to w zaawansowanym stopniu m.in.: znajomość i rozumienie najważniejszych problemów i znaczenia turystyki, hotelarstwa i rekreacji w systemie nauk, w szczególności w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej (14T-1A_W01); znajomość i rozumienie teorii i terminologii stanowiących podstawową wiedzę z zakresu powiązanych dyscyplin naukowych oraz szczegółową (zaawansowaną) wiedzę z zakresu turystyki, hotelarstwa i rekreacji, znajomość metod i narzędzi badawczych, odpowiednich dla badania zjawisk turystycznych i rekreacyjnych oraz ich analizy przestrzennej (14T-1A_W02, 14T-1A_W06); rozumienie zjawisk geograficznych, kulturowych, społecznych oraz ekonomicznych, kształtujących przestrzeń turystyczną i rekreacyjną (14T-1A_W11) i sposobów organizowania i obsługi ruchu turystycznego i działalności rekreacyjnej, organizowania i realizowania przedsięwzięć turystycznych i rekreacyjnych (14T-1A_W04). Program ukierunkowany jest na zdobycie przez studenta/absolwenta: umiejętności obserwacji, interpretacji, analizy i opisu procesów specyficznych dla turystyki, hotelarstwa i rekreacji, z wykorzystaniem metod naukowych, źródeł informacji oraz umiejętność korzystania z nich w sposób krytyczny i syntetyczny (14T-1A_U01, 14T-1A_U02); umiejętności przeprowadzania prostych pomiarów zjawisk turystycznych i rekreacyjnych, w tym posługiwania się technologiami informatycznymi oraz umiejętności współpracy w zespole, planowania i organizowania pracy (14T-1A_U04, 14T-1A_U06); umiejętności wykorzystania

wiedzy specjalistycznej w działalności naukowej, społecznej oraz gospodarczej zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju (14T-1A_U07). Absolwent powinien komunikować się w języku angielskim na poziomie B2 (14T-1A_U03). W przypadku kompetencji społecznych kluczowa jest gotowość do krytycznej oceny posiadanej wiedzy, działań własnych i zespołowych oraz do uznawania wiedzy naukowej i praktycznej w rozwiązywaniu problemów; gotowość do poszanowania i upowszechniania wzorów właściwego, etycznego postępowania, przyjmowania odpowiedzialności za skutki podejmowanych decyzji; gotowość do identyfikacji i rozstrzygania dylematów, zasięgania opinii ekspertów w celu rozwiązywania trudnych sytuacji związanych z turystyką, hotelarstwem i rekreacją (14T-1A_K01, 14T-1A_K02, 14T-1A_K04).

W sformułowaniu efektów w zakresie wiedzy i umiejętności odnoszących się do obszarów aktywności: turystyka, hotelarstwo, rekreacja (14T-1A_W01, W02, W04, W06, W07; 14T-1A_U01, U04, U05, U07, U08) używany jest spójnik „lub” wskazujący na osiąganie kompetencji w zakresie rekreacji jako alternatywnych dla kompetencji w turystyce i hotelarstwie (np. *“zna i rozumie w zaawansowanym stopniu najważniejsze problemy i znaczenie turystyki, hotelarstwa lub rekreacji w systemie nauk, w szczególności w geografii, geografii turystyki, geografii hotelarstwa lub geografii rekreacji”* _W01; *“zna i rozumie teorię i terminologię stanowiącą podstawową wiedzę z zakresu powiązanych dyscyplin naukowych oraz szczegółową (zaawansowaną) wiedzę z zakresu turystyki, hotelarstwa lub rekreacji”* W02). Sama nazwa kierunku turystyka i rekreacja, pozwala oczekiwać od absolwenta kompetencji w zakresie szeroko rozumianej turystyki, ale także i rekreacji. Ponadto specyfika kierunku i oczekiwania interesariuszy wewnętrznych, jak i zewnętrznych wskazują, że zarówno w turystyce, jak i jej części – hotelarstwie, aktywność fizyczna i związane z nią usługi rekreacyjne są pożądanym elementem oferowanego produktu. Rekomenduje się zastąpienie spójnika „lub” spójnikiem „i”, co będzie wskazywało na zakładaną koniunkcję efektów uczenia się (w zakresie turystyki, w tym hotelarstwa, i rekreacji), a tym samym komplementarność uzyskiwanych kompetencji.

Efekty uczenia się dla studiów drugiego stopnia obejmują w szczególności efekty ukierunkowane na prowadzenie przez absolwenta działalności naukowej w dyscyplinie, do której kierunek został przyporządkowany. Wskazują, że powinien on w pogłębionym stopniu: rozumieć pozycję turystyki i rekreacji w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej, rozumieć specyfikę przedmiotową, teoretyczną i metodologiczną, zależności problematyki kierunku z innymi dyscyplinami naukowymi, znać normy, reguły, uwarunkowania organizacji struktur turystycznych, przestrzeni turystycznej, w tym prawne i etyczne uwarunkowania turystyki (14T-2A_W01, 14T-2A_W06); znać i rozumieć zasadę empirycznego i pogłębionego interpretowania zjawisk i procesów turystycznych w pracy badawczej oraz w działaniach praktycznych, rozumieć sposoby wykorzystania potencjału antropogenicznego i przyrodniczego w turystyce oraz w przestrzeni turystycznej, z uwzględnieniem celów zrównoważonego rozwoju wg Agendy ONZ (14T-2A_W03, 14T-2A_W09). Powinien umiejętnie rozwiązywać złożone i nietypowe problemy, innowacyjnie wykonywać zadania w nieprzewidywalnych warunkach poprzez obserwację, interpretację, analizę i opis procesów specyficznych dla turystyki z wykorzystaniem metod i narzędzi badawczych, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych, przystosowując istniejące lub opracowując nowe metody i narzędzia (14T-2A_U01, 14T-2A_U02); w sposób praktyczny i innowacyjny wykorzystywać wiedzę specjalistyczną w działalności naukowej, społecznej i gospodarczej, realizując zadania badawcze zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju, samodzielnie uczyć się i pogłębiać wiedzę, planować i realizować własne uczenie się przez całe życie oraz ukierunkowywać innych na zainteresowanie zjawiskami turystycznymi i przestrzenią turystyczną (14T-2A_U07, 14T-2A_U08).

W sformułowaniu efektów uczenia się na studiach drugiego stopnia w zakresie wiedzy (14T-2A_W01, 14T-2A_W05, 14T-2A_W06, 14T-2A_W09) i umiejętności (14T-2A_U04) także występuje spójnik "lub". W związku z analogicznymi argumentami jak przedstawione w przypadku efektów uczenia się dla studiów pierwszego stopnia rekomenduje się zastąpienie spójnika "lub" spójnikiem "i".

Student/absolwent powinien komunikować się w języku angielskim na poziomie B2+ (14T-2A_U03). Student/absolwent powinien być gotowym do poszanowania i upowszechniania wzorów właściwego, etycznego postępowania, przyjmowania odpowiedzialności za skutki podejmowanych decyzji, rozwijać dorobek zawodowy, współorganizować działalność na rzecz środowiska społecznego w imię interesu publicznego oraz działać na rzecz lokalnej społeczności w sposób przedsiębiorczy i zrównoważony (14T-2A_K02, 14T-2A_K05).

Efekty uczenia się zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia są możliwe do osiągnięcia i sformułowane w sposób zrozumiały, pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji, co zostało szczegółowo przedstawione w kartach opisu poszczególnych zajęć.

Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

(Ocenę realizacji zaleceń należy uwzględnić w ocenie spełnienia kryterium, mając na uwadze postanowienia ust. 4 pkt 2 zał. nr 3 do Statutu PKA)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia	Ocena realizacji zalecenia (zalecenie zrealizowane / zalecenie niezrealizowane)
1.	Zaleca się zmodyfikowanie kierunkowych efektów kształcenia zatwierdzonych Uchwałą Senatu (ich opis jest zbyt obszerny i odnosi się do zbyt wielu różnorodnych aspektów) oraz odniesienie efektów kierunkowych do obszarowych.	Efekty uczenia się na pierwszym oraz drugim stopniu studiów podlegały korekcie i zgodnie z uchwałami Senatu UŁ nr 398 z 15.04.2019 r. i nr 591 z 16.09. 2019 r. wprowadzono zmiany w programach studiów pierwszego i drugiego stopnia, w tym w zakresie efektów uczenia się: • Studia pierwszego stopnia – w kategorii wiedza sformułowano 17 efektów, w kategorii umiejętności 13 efektów, w kategorii kompetencje społeczne 8 efektów. Obecnie jest: w kategorii wiedza 12, w kategorii umiejętności 8, kompetencje społeczne 6. • Studia drugiego stopnia – w kategorii wiedza sformułowano 16 efektów, w kategorii umiejętności 11 efektów, w kategorii kompetencje społeczne 8 efektów. Obecnie jest: w	Zalecenie zrealizowane

		kategorii wiedza 9 efektów, w kategorii umiejętności 8 efektów, w kategorii kompetencje społeczne 6 efektów. Skróceniu uległy opisy efektów kierunkowych i dostosowane zostały one do opisów z obowiązującego rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz. U z 2018 r. poz. 2218). Wszystkie kierunkowe efekty uczenia się znajdują swoje odzwierciedlenie w efektach sformułowanych dla poszczególnych zajęć.	

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 1

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Koncepcja i cele kształcenia na ocenianym kierunku są zgodne ze strategią Uczelni oraz realizowaną polityką jakości. Ponadto są ściśle związane z prowadzoną w Uczelni działalnością naukową w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, do której kierunek jest przyporządkowany. Są także zorientowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności związanego z lokalnym i regionalnym branżowym rynkiem pracy, a także podlegają konsultacjom i monitorowaniu przez interesariuszy wewnętrznych, jak i zewnętrznych. W realizacji programu studiów uwzględnia się wykorzystanie metod i technik kształcenia na odległość.

Efekty uczenia się są zgodne z koncepcją i celami kształcenia oraz dyscypliną, do której jest przyporządkowany kierunek na pierwszym i drugim stopniu studiów. Opisują w sposób trafny, specyficzny, realistyczny i pozwalający na stworzenie systemu weryfikacji wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne osiąmane przez studentów, a także odpowiadają właściwym poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji odpowiednio dla studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz profilowi ogólnoakademickiemu. Efekty uczenia się są specyficzne i zgodne z aktualnym stanem wiedzy w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, do której kierunek jest przyporządkowany, jak również z zakresem działalności naukowej Uczelni w tej dyscyplinie. Uwzględniają one w szczególności kompetencje badawcze, komunikowanie się w języku obcym i kompetencje społeczne niezbędne w działalności naukowej.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

Program studiów kierunku turystyka i rekreacja został skonstruowany na podstawie Uchwały nr 620 Senatu Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie wytycznych w zakresie tworzenia programów studiów w Uniwersytecie Łódzkim. Program studiów pierwszego i drugiego stopnia jest realizowany tylko w trybie stacjonarnym (ostatni rocznik studiów niestacjonarnych zakończył proces kształcenia w roku 2014). Program studiów drugiego stopnia jest wygaszany (w roku 2022/2023 realizowany jest wyłącznie II rok studiów).

Treści programowe na studiach pierwszego i drugiego stopnia odpowiadają aktualnemu stanowi wiedzy na temat turystyki na poziomie lokalnym, regionalnym i międzynarodowym, w szczególności z perspektywy geografii turystyki i przestrzennych aspektów turystyki i rekreacji. Treści programowe zajęć obowiązkowych umożliwiają realizację podstawowych celów i efektów uczenia się. Odpowiadają one także kierunkom badawczym realizowanym na Wydziale Nauk Geograficznych (WNG) w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Badania te realizowane są w ramach projektów międzynarodowych (2 projekty Horyzont), krajowych finansowanych ze środków zewnętrznych (Narodowe Centrum Nauki, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju), a ich wyniki publikowane są w prestiżowych i wysoko punktowanych czasopismach (np. *Current Issues in Tourism*, *Journal of Travel Research*, *Tourism Geographies*, *Journal of Tourism and Cultural Change*).

Osiągnięcia badawcze kadry akademickiej na kierunku przekazywane są w treściach oferowanych studentom zajęć kierunkowych i specjalnościowych, realizowanych także w języku angielskim. Treści programowe poszczególnych zajęć tworzą spójną całość i są nakierowane na nabycie przez absolwentów wiedzy teoretycznej (z zakresu geografii turystyki w ujęciu metropolitalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym), a także wiedzy metodycznej dotyczącej doboru właściwych metod i narzędzi badawczych, umiejętności praktycznych (stosowania metod statystycznych i narzędzi informatycznych właściwych do przeprowadzenia analizy i opisu procesów specyficznych dla turystyki). Realizacja treści programowych na studiach pierwszego i drugiego stopnia studiów zapewnia uzyskanie wszystkich zakładanych efektów uczenia się.

Studia pierwszego stopnia trwają 6 semestrów (30 punktów ECTS w każdym semestrze), studia drugiego stopnia trwają 4 semestry (30 punktów ECTS w każdym semestrze). Na studiach pierwszego stopnia, ze względu na liczne ćwiczenia terenowe i praktyki, na kierunku przyjęto oryginalne rozwiązanie, zgodnie z którym zajęcia audytoryjne w semestrze letnim realizowane są przez 10 pierwszych tygodni semestru, a kolejne 5 tygodni przeznaczonych jest na ćwiczenia terenowe. Semestry zimowe realizowane są w układzie 15 tygodni zajęć.

Na studiach pierwszego stopnia student musi uzyskać łącznie 180 punktów ECTS, w tym program zakłada uzyskanie 109 punktów ECTS (61%) w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli

akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów. Program studiów przewiduje łącznie 4500 godzin, w tym 2019 godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów, z czego 120 godzin realizowanych jest w ramach praktyk specjalnościowych.

Na studiach drugiego stopnia w celu ukończenia studiów student musi uzyskać 120 punktów ECTS. Program zakłada realizację 79 punktów ECTS (66%) w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów. Program studiów przewiduje łącznie 3000 godzin, w tym 992 godziny zajęć realizowanych w Uczelni oraz w terenie, z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów.

Z powyższego wynika, że czas trwania studiów, nakład pracy mierzony łączną liczbą punktów ECTS konieczny do ukończenia studiów, jak również nakład pracy niezbędny do osiągnięcia efektów uczenia się przypisanych do zajęć na pierwszym i drugim stopniu studiów są poprawnie oszacowane i zapewniają osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów uczenia się. Należy również wskazać, że liczba godzin zajęć (ogółem) wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów określona w programie studiów zajęć zapewnia osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. W kartach zajęć poprawnie podany jest bilans punktów ECTS i został właściwie przedstawiony podział na pracę własną studenta oraz pracę z udziałem nauczyciela akademickiego.

Kolejność realizowanych zajęć stanowi logiczną sekwencję, która umożliwia, aby wiedza przekazywana w semestrach wcześniejszych stanowiła odpowiednią podstawę do przyswajania treści programowych przewidzianych do realizacji na kolejnych etapach studiów. Plan studiów i harmonogram realizacji zajęć zostały zaprojektowane tak, aby zajęcia wprowadzające do tematyki szeroko rozumianej turystyki, rekreacji i hotelarstwa były realizowane na I roku studiów, a student miał możliwość wyboru jak największej liczby zajęć odpowiadających jego indywidualnym zainteresowaniom. Dopełnieniem zajęć kierunkowych i specjalnościowych są ćwiczenia terenowe realizowane na studiach pierwszego i drugiego oraz praktyki specjalnościowe na studiach pierwszego stopnia. Dodatkowo w 1. semestrze I roku studiów student jest zobowiązany do zaliczenia szkolenia z zakresu BHP oraz szkolenia z zakresu prawa autorskiego drogą e-learningową.

W programie studiów stacjonarnych pierwszego stopnia 805 godz. (40%) stanowią wykłady, 860 godz. (43%) ćwiczenia, 70 godz. (3%) – seminaria licencjackie, 234 godz. (12%) – ćwiczenia terenowe. Zarówno sekwencja zajęć, jak i dobór form zajęć oraz proporcje liczby godzin zajęć realizowanych w poszczególnych formach zapewniają studentom pierwszego stopnia osiągnięcie efektów uczenia się.

Student wybiera specjalność pod koniec I roku, spośród 3 oferowanych: *organizacja turystyki*, *organizacja hotelarstwa* lub *organizacja rekreacji*. Treści specjalnościowe są realizowane równolegle z kierunkowymi na II i III roku. Proces wyboru obejmuje propozycję studenta dwóch specjalności, w kolejności wskazania. Grupa minimum 15 osób chętnych pozwala na uruchomienie specjalności, maksymalnie może ona liczyć 25 osób (w przypadku większej liczby chętnych decyduje średnia ocen uzyskana w 1. semestrze). Jeżeli student nie zostanie na specjalność pierwszego wyboru, zostaje przypisany do specjalności drugiego wyboru. W roku akademickim 2022/2023 po raz pierwszy uruchomiono tylko dwie specjalności, ze względu na niską liczbę studentów na roku (48 studentów).

Studenci wybierają zajęcia fakultatywne w semestrze je poprzedzającym, spośród zaproponowanych przez Uczelnię. Zajęcia fakultatywne realizują 36 ECTS. W ramach zajęć do wyboru student musi zapisać się na 8 fakultetów kierunkowych i 4 fakultety specjalnościowe (w tym jeden realizowany

w języku angielskim). O zapisaniu do grupy zajęć do wyboru decyduje kolejność zgłoszeń. Każdorazowo ustalona jest maksymalna liczebność grupy.

Zajęciami do wyboru są także seminaria licencjackie. Student ma możliwość wyboru promotora spośród zaproponowanej grupy nauczycieli akademickich. SeminaRIA są realizowane w 4., 5. i 6. semestrze.

Wszystkie omówione wyżej wskaźniki dotyczące programu studiów pierwszego stopnia na ocenianym kierunku studiów, takie jak: czas trwania studiów, nakład pracy mierzony łączną liczbą punktów ECTS, liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich, udział zajęć do wyboru w ogólnej liczbie zajęć, spełniają wymogi prawne określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. z 2021 r. poz. 661.).

W ramach programu studiów pierwszego stopnia studenci mają możliwość realizacji dwóch kursów: kursu instruktora rekreacji ruchowej, w dwóch wybranych dyscyplinach (student wybiera dwie dyscypliny spośród zaproponowanych przez Studium Wychowania Fizycznego i Sportu UŁ, które jest organem prowadzącym zajęcia ruchowe na kierunku) na II i III roku – w wymiarze 120 godz. Zajęcia te kończą się otrzymaniem legitymacji instruktorskiej UŁ, po spełnieniu określonych kryteriów, w tym uzyskaniu oceny końcowej z zajęć min. 4,5) oraz kursu pilota wycieczek turystycznych, który obejmuje całość programu kierunku, legitymacja wydawana jest przez Instytut Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji oraz partnera zewnętrznego – Regionalną Organizację Turystyczną Województwa Łódzkiego, po spełnieniu określonych kryteriów, w tym uzyskanie absolutorium i końcowej oceny średniej ze studiów nie niższej niż 4,0.

Program studiów pierwszego stopnia obejmuje grupy zajęć: a. ogólnowydziałowe, które obejmują treści geograficzne: (np. *podstawy geografii fizycznej, podstawy kartografii i topografii*); b. kierunkowe, realizowane w trakcie 3 lat. Stanowią one główny trzon treści programowych, niezależnie od specjalności. Są to przede wszystkim treści wynikające z dostępnego dorobku naukowego nauczycieli akademickich oraz aktualnego stanu wiedzy, jak również treści praktyczne, przekazywane na podstawie innego doświadczenia zawodowego nauczycieli, w tym doświadczenia praktycznego. Można wśród nich wyodrębnić zajęcia wprowadzające (np. *fizjologia człowieka, prawo w turystyce i rekreacji, bezpieczeństwo w turystyce i rekreacji, kartografia turystyczna*), zajęcia podstawowe (np. *podstawy turystyki, podstawy rekreacji, podstawy hotelarstwa, podstawy pilotażu i przewodnictwa*), zajęcia podejmujące problematykę walorów turystycznych (np. *geografia turystyczna Polski, geografia turystyczna świata*); zajęcia przygotowujące do pracy badawczej, (np. *podstawy warsztatu badawczego, GIS, projekt Problem Based Learning (PBL)*), które obejmują zajęcia związane z prowadzoną działalnością naukową w deklarowanej dyscyplinie (ponad 66% ECTS) oraz zajęcia przygotowujące do pracy dyplomowej, np. *seminarium licencjackie*, zajęcia przygotowujące do podjęcia pracy zawodowej w branży turystycznej i rekreacyjnej, w tym: praktyki specjalnościowe (120 godz.), *wybrane zagadnienia rynku pracy*; zajęcia związane z aktywnością fizyczną (*wychowanie fizyczne, instruktor rekreacji ruchowej oraz ćwiczenia terenowe (Łódź jako miasto turystyczne, region łódzki, region geograficzny Polska Pn., region geograficzny Polska Pd., Region turystyczny Europy, letni obóz turystyki aktywnej, zimowy obóz turystyki aktywnej)*). Program obejmuje także 8 fakultetów (zajęć) kierunkowych i 4 fakultety (zajęcia) specjalnościowe. Fakultety są wybierane spośród grupy zajęć zaproponowanych i zatwierdzonych przez dziekana, corocznie do dnia 30 kwietnia. Jest około 40 dostępnych fakultetów kierunkowych (weryfikowanych każdego roku) i 8 dostępnych fakultetów

w ramach każdej specjalności, w tym jedno zajęcie prowadzone w języku angielskim spośród zaproponowanych.

Grupy zajęć specjalnościowych obejmują 4 obowiązkowe zajęcia dla trzech oferowanych specjalności:

- *organizacja turystyki: obsługa ruchu turystycznego, zagospodarowanie turystyczne, kreatywność w turystyce, zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym;*
- *organizacja hotelarstwa: organizacja i funkcjonowanie obiektów noclegowych, systemy hotelowe, podstawy gastronomii hotelowej, zarządzanie obiektem hotelowym;*
- *organizacja rekreacji: rekreacja osób z niepełnosprawnością, zagospodarowanie rekreacyjne, organizacja imprez rekreacyjnych i sportowych, zarządzanie obiektem rekreacyjnym.*

Program studiów stacjonarnych drugiego stopnia jest wygaszany, w roku 2022/2023 prowadzone są wyłącznie zajęcia dla studentów II roku, studiuje na nim 27 osób. Biorąc pod uwagę formy zajęć to 460 godz. (46%) stanowią wykłady, 400 godz. (40%) ćwiczenia, (w tym seminaria magisterskie 120 godz. I lektoraty 120 godz.), 72 godz. (7%) ćwiczenia terenowe.

Na kierunku turystyka i rekreacja student wybiera specjalność poprzez system zapisów, spośród dwóch oferowanych: *przestrzeń turystyczna* lub *miejska przestrzeń rekreacji*. Treści specjalnościowe są realizowane obok zajęć kierunkowych na I i II roku. Proces wyboru obejmuje propozycję studenta, z zastrzeżeniem warunku uruchomienia – min. 15 osób chętnych na daną specjalność.

Studenci wybierają zajęcia fakultatywne w roku poprzedzającym (do dnia 30 kwietnia), spośród zaproponowanych, w ramach których realizują 68% ECTS. W grupie tej student musi zapisać się na 4 zajęcia kierunkowe i 4 zajęcia specjalnościowe (w tym dwa realizowane w języku angielskim). O przyjęciu do danej grupy zajęciowej decyduje kolejność zgłoszeń. Każdorazowo ustalona jest maksymalna liczebność grupy.

Program studiów drugiego stopnia obejmuje grupy zajęć: kierunkowe: (np. *socjologia czasu wolnego, globalne problemy turystyki i rekreacji, planowanie w turystyce, metodologia turystyki i rekreacji, marketing terytorialny, GIS*), specjalnościowe: które obejmują 4 obowiązkowe zajęcia specjalnościowe, w tym jeden realizowany w języku angielskim: specjalność *przestrzeń turystyczna (region turystyczny, strategie rozwoju turystyki, przestrzeń turystyczna, tourism economics* (w języku angielskim)), specjalność *miejska przestrzeń rekreacji: gospodarka przestrzenna, przestrzeń rekreacji, zarządzanie zielenią miejską, Infrastructure of recreational areas* (w języku angielskim); fakultety: obejmujące 4 fakultety kierunkowe, w tym dwa w języku angielskim (wybierane spośród 10 zaproponowanych) i 4 fakultety specjalnościowe (wybierane spośród 8 zaproponowanych). Fakultety są wybierane spośród zajęć zaproponowanych i zatwierdzonych przez dziekana, corocznie do dnia 30 kwietnia, ćwiczenia terenowe: *region turystyczny – Polska Wschodnia, turystyka i rekreacja w badaniach geograficznych*, lektorat z języka obcego: uruchamiany lektorat z języka angielskiego, oraz 3 zajęcia w języku angielskim (jedno specjalnościowe, dwa fakultatywne). Zarówno sekwencja zajęć, a także dobór form zajęć i proporcje liczby godzin zajęć realizowanych w poszczególnych formach zapewniają studentom studiów drugiego stopnia osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się.

Zajęcia związane z prowadzoną przez nauczycieli akademickich działalnością naukową w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, pozwalają uzyskać 66% pkt. ECTS na studiach pierwszego stopnia i 86% na studiach drugiego stopnia. Na Uczelni realizowanych jest bardzo dużo projektów w ramach deklarowanej dyscypliny, tylko w 2022 roku były realizowane: 2 projekty

Horyzont, 3 projekty NCN, 1 NCBiR, 1 Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, 1 Erasmus+, wymieniając tylko te najważniejsze, w sumie 18. Studenci są włączani w realizację projektów (na przykład poprzez udział w badaniach terenowych).

Kształcenie w zakresie nowożytnych języków obcych organizuje i prowadzi w UŁ jednostka międzywydziałowa – Studium Języków Obcych, które działa w oparciu o uchwałę Senatu UŁ nr 206 w sprawie zasad osiągania przez studentów Uniwersytetu Łódzkiego efektów uczenia się w zakresie znajomości i umiejętności posługiwania się nowożytnym językiem obcym. Studenci obligatoryjnie uczęszczają na lektoraty z języka angielskiego, a także mają możliwość udziału w zajęciach prowadzonych w języku angielskim w grupie zajęć do wyboru. Studenci w ramach lektoratów i poszczególnych zajęć wykonują zadania związane z interpretacją anglojęzycznych tekstów naukowych i branżowych. Na studiach pierwszego stopnia absolwenci uzyskują kompetencje w zakresie opanowania języka obcego na poziomie B2, a na studiach drugiego stopnia na poziomie B2+. Na studiach pierwszego stopnia łączna liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje w ramach zajęć z zakresu nauk humanistycznych wynosi 5, jest to wykład *historia architektury* (5 punktów ECTS).

Na studiach drugiego stopnia liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych wynosi minimum 5. Składają się nań punkty uzyskane w trakcie realizacji dwóch zajęć tj. w ramach fakultetu 1 i 2 realizowanym w języku angielskim, w ramach każdego z nich student uzyskuje po 4 punkt ECTS. Student ma do wyboru 2 zajęcia spośród: *Ethno-tourism –the concept and diversity*, *The history of science with profiles of great scholars*, *Tourism and socialist legacy*, *Architecture and tourism*. Na każdym z nich treści humanistyczne pozwalają uzyskać minimum 3 pkt ECTS, co w sumie daje niezbędne minimum 5 punktów ECTS.

Na skutek wprowadzenia zarządzenia nr 100 Rektora UŁ z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie przeciwdziałania rozprzestrzeniania się COVID-19 wśród społeczności UŁ. Wydział Nauk Geograficznych przeszedł w całości na kształcenie zdalne. Sytuacja taka trwała do końca roku akademickiego 2020/2021. Podczas przymusowej pracy on-line zajęcia odbywały się w czasie rzeczywistym zgodnie z planem zajęć, a wymiar godzin był zachowany. Część zajęć w formie on-line była także hospitowana. W roku akademickim 2022/2023 zajęcia odbywają się w formie stacjonarnej.

Metody kształcenia są zorientowane na studentów, motywując ich do aktywnego udziału w procesie nauczania oraz umożliwiając osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów uczenia się, w tym przygotowując do prowadzenia działalności naukowej i udziału w tej działalności, jak również aktywizując do samodzielnej pracy, zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia. Dotyczy to zarówno metod nauczania w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów, metod kształcenia na odległość, jak i samodzielnego studiowania. Na kierunku turystyka i rekreacja wykorzystywane są następujące metody nauczania m.in.: wykłady tradycyjne z wykorzystaniem technik multimedialnych i studiów przypadków, wykłady konwersatoryjne z wykorzystaniem technik aktywizujących, ćwiczenia w sali, ćwiczenia terenowe, lektoraty, seminaria, zajęcia ruchowe, praktyki specjalnościowe. W szczególności prowadzący zajęcia korzystają z metod szczegółowych jak: rozwiązywanie testów, rozwiązywanie studium przypadku, praca nad projektem/raportem (w szczególności na zajęciach *projekt PBL*, *projekt badawczy*), dyskusja, prezentacja/wystąpienie, ćwiczenia z wykorzystaniem laptopa czy smartfonów, burza mózgów, praca zespołowa, debata oxfordzka. Ważną, choć nową metodą pracy ze studentami jest tutoring akademicki (pracownicy biorą udział w szkoleniach).

Przykłady innowacyjnych metod pracy w trakcie zajęć: na zajęciach *pedagogika czasu wolnego* – metody heurystyczne, dyskusja ekspercka, burza mózgów, praca grupowa; na zajęciach *animacja czasu wolnego* – tworzenie słuchowiska/podcastu, scenki, wystąpienia, ćwiczenia na rozwijanie dykcji, ćwiczenia rozwijające wyobraźnię twórczą, burza mózgów, przygotowanie i przeprowadzenie animacji dla społeczności Wydziału Nauk Geograficznych; podczas ćwiczeń terenowych – debata oksfordzka; na zajęciach *kreatywność w turystyce* – trening twórczego myślenia, warsztat twórczego pisanie, twórcze zaliczenie – pisanie wniosku na Kultugrant; metoda Design Thinking (w 2017 r. nauczyciele akademicki kierunku uczestniczyli w szkoleniu) – studenci m.in. projektują na potrzebny mieszkańców produkt turystyczny lub rekreacyjny metodą DT.

Studenci mają możliwość indywidualnego kształtowania programu studiów w części obejmującej zajęcia fakultatywne. Dla aktywnych naukowo studentów przewidziana jest działalność w Studenckim Kole Naukowym Geografów Turyzmu „Włóczykije”. Studenci mogą otrzymać legitymację instruktora rekreacji ruchowej w wybranej przez siebie dyscyplinie sportowej oraz legitymację pilota wycieczek. Student ma także prawo do indywidualnej organizacji studiów na zasadach określonych w Regulaminie Studiów.

Metody umożliwiają dostosowanie procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością, jak również realizowanie indywidualnych ścieżek kształcenia.

W trakcie zajęć zdalnych realizowanych na platformie MS Teams wykorzystywane są liczne narzędzia do pracy interaktywnej ze studentami: Jamboard, Menti, Flippity, narzędzia Microsoft One Drive (wspólne dokumenty tekstowe, arkusze kalkulacyjne), Padlet.

Jednym ze sposobów stymulowania studentów do samodzielności i pełnienia aktywnej roli w procesie uczenia się wraz z przygotowaniem do prowadzenia działalności naukowej jest dodatkowa aktywność studencka w Kole Naukowym Geografów Turyzmu „Włóczykije”. W ramach działalności Koła studenci biorą udział w konferencjach naukowych, wsparciu organizacyjnym konferencji organizowanych przez/na Wydziale (np. Gremium Ekspertów Turystyki w grudniu 2022 r.), projektach dydaktycznych (przedszkole UŁ), prezentacjach popularno-naukowych „Wieczór przy kubku herbaty”, wyjazdach terenowych w formie rajdów studenckich, działalności prospołecznej.

W Uczelni od 2017 r. funkcjonują studenckie granty badawcze, dzięki którym studenci mogą pozyskiwać dodatkowe środki na swoje badania i zyskują umiejętności przydatne w przyszłym aplikowaniu o środki na badania w konkursach zewnętrznych. W ostatnich latach studenci kierunku turystyka i rekreacja nie aplikowali o nie.

Szczególne wagę przywiązuje się w programie turystyki i rekreacji do zajęć przygotowujących do prowadzenia badań naukowych, wspierających warsztat badawczy, w tym: zajęcia metodyczne, GIS i projekty badawcze. Oryginalnym rozwiązaniem jest kończenie seminariów publiczną prezentacją pracy dyplomowej przez każdego studenta (poster na licencjacie, prezentacja podczas publicznego seminarium majowego na studiach magisterskich). Uzupełnieniem są ćwiczenia terenowe, w ramach których realizowane są działania badawcze, często aplikacyjne (np. na studiach drugiego stopnia, w ramach ćwiczeń *turystyka i rekreacja w badaniach geograficznych* studenci kilku roczników prowadzili badania na zamówienie UG w Uniejowie w okresie Bożego Ciała, w ramach dużego międzyuczelnianego grantu badawczego, przyczyniając się do wpisania kwietnych dywanów w Spicymierzu na Listę UNESCO). Innym przykładem są badania prowadzone przez studentów

w ramach wspomnianego już międzynarodowego projektu Sustainable Spatial Planning of Tourism Destinations (SPOT).

Studenci mają prawo do indywidualnej organizacji studiów na zasadach określonych w Regulaminie studiów.

Wydział Nauk Geograficznych przygotowany jest na zaspokajanie potrzeb studentów ze szczególnymi potrzebami, w tym studentów z niepełnosprawnościami. Budynki wyposażone są w urządzenia wspierające osoby niewidome oraz z niepełnosprawnością słuchową, dostosowane są dla osób poruszających się na wózkach. Studenci z niepełnosprawnościami, w tym o podłożu psychicznym, mogą otrzymać pomoc ze strony pracowników WNG, jak i komórek ogólnouniwersyteckich. Pierwszą instancją, do której się zwracają są zazwyczaj opiekunowie roku lub inni pracownicy darzeni przez studentów dużym zaufaniem oraz pracownice dziekanatu. Prodziekan ds. studenckich może im przyznać IOS, pomóc w organizacji sesji lub optymalizacji zaliczeń tak, by zrównać ich szanse z pozostałymi uczestnikami zajęć. Akademickie Centrum Wsparcia UŁ udziela pomocy i wsparcia studentom zarówno w sprawach związanych z kształceniem, jak i szeroko rozumianą integracją w środowisku akademickim oraz udziela porad prawnych. W przypadku zaistniałej potrzeby przydziela opiekunów dla osób niewidomych czy niesłyszących (tłumacz języka migowego, asystenta studenta). Studenci mogą skorzystać z doraźnej pomocy psychologicznej. Na ocenianym kierunku osoby z niepełnosprawnościami stanowią niewielki odsetek, w roku akademickim 2022/2023 są to trzy osoby, które pobierają stypendium dla osób z niepełnosprawnością. W przypadku wiedzy o potrzebach studentów, koordynator kierunku w porozumieniu z koordynatorem zajęć i za zgodą dziekana ds. studenckich może podjąć działania dostosowujące, np. dzielenie materiału zaliczeniowego na mniejsze partie, zmianę formy egzaminu z ustnej na pisemną lub z pisemnej na ustną, wydłużenie czasu zdawania egzaminu/zaliczenia.

Studenckie ciągłe praktyki specjalnościowe na kierunku turystyka i rekreacja w Uniwersytecie Łódzkim organizowane są na podstawie zarządzenia nr 82 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 20.01.2021 r. oraz zgodnie z Ogólnymi zasadami odbywania studenckich ciągłych praktyk specjalnościowych na kierunku turystyka i rekreacja w Uniwersytecie Łódzkim. Podstawą realizacji praktyk jest umowa zawarta pomiędzy Uczelnią a zakładami pracy, w których można zrealizować założenia programowe praktyki. Uczelnia zapewnia studentom miejsce odbywania praktyk, posiada bazę podmiotów deklarujących przyjęcie studentów na praktyki. Wydział, w ramach ocenianego kierunku, wspiera studentów w poszukiwaniu firmy, w której będzie mógł realizować praktykę zawodową, w ramach licznych umów o współpracy z takimi pracodawcami, jak: ORBIS S.A., Ibis Łódź Centrum, Hotel GE Łódź, sp. z o.o., Hotel Campari, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Łodzi, Biuro Podróży FUNCLUB Łódź, Biuro Podróży Rainbow Tours S.A., Biuro Podróży Rodos, Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego, Biuro Podróży Itaka, Usługi Turystyczne "RAFTUR" czy Stacja Nowa Gdynia sp. z o.o. Praktyki są prawidłowo umiejscowienie w harmonogramie realizacji programu studiów. Podpisane – w ramach tych praktyk – porozumienia wskazują, że miejsca odbywania praktyk zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Efekty uczenia się zakładane dla praktyk zawodowych są zgodne z efektami uczenia się przypisanymi do pozostałych zajęć. W większości przypadków studenci samodzielnie organizują sobie możliwość realizacji praktyk w wybranym podmiocie gospodarczym. Zanim studenci rozpoczną praktykę, muszą otrzymać zgodę warunkowaną, związaną z tym czy program praktyk w danym podmiocie (zadania i powierzone obowiązki) są zgodne z celami i programem praktyk przewidzianym dla studentów.

Dodatkowo studenci poszukujący ofert praktyk mogą skorzystać z pomocy Biura Karier, a także z zawodowych kontaktów pracowników Uczelni z przedstawicielami biznesu. Uczelnia określa kryteria, które muszą spełniać podmioty, w których studenci odbywają praktyk.

Treści programowe określone dla praktyk i wymiar praktyk jest zgodny z przepisami prawa. Umieszczenie praktyk w planie studiów oraz dobór miejsc odbywania praktyk zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. Miejsca praktyk są dobrane odpowiednio i zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. Wskazuje na to lista podmiotów, z którymi Uczelnia podpisała umowy o współpracy.

Infrastruktura i wyposażenie miejsc odbywania praktyk są zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się, umożliwiają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się oraz prawidłową realizację praktyk. Po zakończeniu praktyk, studenci są zobligowani przygotować i dostarczyć: ankietę oceny studenta. Ankieta musi być wypełniona, podpisana i podstemplowana przez opiekuna z instytucji przyjmującej lub reprezentanta pracodawcy, dzienniczek praktyk, który musi być wypełniony i podstemplowany w części "przebieg praktyk" i "karta tygodniowa". W dzienniczku musi znaleźć się opinia opiekuna z instytucji przyjmującej wraz z oceną oraz wypełnioną ankietę oceny praktyk. Ocena osiągnięcia efektów uczenia się dokonywana przez opiekuna praktyk ma charakter kompleksowy i odnosi się do każdego z zakładanych efektów uczenia się.

Praktyki mogą być zorganizowane w oparciu o podpisane porozumienia i skierowania.

Praktyki nie są hospitowane. Brak jest również prowadzonej przez Uczelnię weryfikacji kompetencji zakładowych opiekunów praktyk. Rekomenduje się hospitowanie praktyk, w przypadku trudności z przeprowadzeniem hospitacji tradycyjnej (np. w sytuacji znacznej odległości miejsca odbywania praktyki od Uczelni, sytuacji pandemicznej) może ona odbywać się na podstawie rozmowy telefonicznej lub mailowej opiekuna z ramienia Uczelni z opiekunem ze strony instytucji przyjmującej. Rekomenduje się wypracowanie systemu i metod weryfikacji oraz kontroli kompetencji zakładowych opiekunów praktyk.

Rozplanowanie zajęć na kierunku turystyka i rekreacja na studiach pierwszego i drugiego stopnia jest zgodne z zasadami higieny pracy i pozwala na efektywne wykorzystywanie czasu zarówno przez studiujących, jak i nauczających. Potwierdzili to zarówno nauczyciele, jak również studenci uczestniczący w spotkaniach z zespołem oceniającym.

Zajęcia odbywają się pomiędzy 8:00 rano a godziną 16:00. Liczebność grup wykładowych i ćwiczeniowych zgodna jest z Regulaminem pracy UŁ oraz zarządzeniami Dziekana WNG.

Pracownicy są zobowiązani do zaplanowania konsultacji 2x2 godz. w tygodniu, podczas których dostępni są dla studentów poza godzinami zajęć.

Egzaminy zaplanowane są z wyprzedzeniem, a informacja o ich miejscu i terminach jest publikowana na stronie internetowej Wydziału w zakładce Plany zajęć. Daty egzaminów ustalane są zgodnie z zasadą zachowania równomiernego rozłożenia egzaminów i Regulaminem studiów.

Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

(Ocenę realizacji zaleceń należy uwzględnić w ocenie spełnienia kryterium, mając na uwadze postanowienia ust. 4 pkt 2 zał. nr 3 do Statutu PKA)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia	Ocena realizacji zalecenia (zalecenie zrealizowane / zalecenie niezrealizowane)
1.	Zaleca się skorygowanie i zatwierdzenie programu studiów, pozwalające na ocenę prawidłowości przypisania punktów ECTS poszczególnym przedmiotom.	Nowy program studiów, zatwierdzony uchwałami Senatu UŁ nr 398 z 15.04.2019 r. i nr 591 z 16.09.2019 r., uwzględnia w punktacji ECTS poszczególnych zajęć część punktów związaną z pracą własną studenta, przygotowującą do zajęć, zaliczeń, egzaminów, pracą w terenie, w bibliotece, itp. Wyliczanie godzinowego nakładu pracy studenta w oparciu o punkty ECTS jest szacunkowe i przyjęto, że 1 ECTS odpowiada 25 godzinom pracy studenta. Na studiach pierwszego stopnia (stacjonarnych), program studiów zakłada realizację 109 punktów ECTS w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów i 71 punktów ECTS pracy własnej. Na studiach drugiego stopnia to odpowiednio 79 ECTS i 41 ECTS.	Zalecenie zrealizowano

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 2

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Treści programowe kierunku turystyka i rekreacja są zgodne z efektami uczenia się oraz uwzględniają w szczególności aktualny stan wiedzy i metodyki badań w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, do której jest przyporządkowany kierunek na studiach pierwszego i drugiego stopnia, jak również wyniki działalności naukowej pracowników Uczelni w tej dyscyplinie.

Harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, a także liczba semestrów, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia, a także liczba punktów ECTS uzyskiwana w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia, a także szacowany nakład pracy studentów, mierzony liczbą punktów ECTS są zgodne z wymaganiami i umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się, zarówno w odniesieniu do studiów pierwszego, jak i drugiego stopnia. Udział w harmonogramie zajęć do wyboru oraz udział zajęć

powiązanych z prowadzonymi w Uczelni licznymi badaniami naukowymi są zgodne z wymaganiami określonymi przepisami prawa i umożliwiają studentom pierwszego i drugiego stopnia osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się.

Metody kształcenia są zorientowane na studentów, motywują ich do aktywnego udziału w procesie nauczania oraz umożliwiają im osiągnięcie efektów uczenia się, w tym w szczególności umożliwiają przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej na studiach pierwszego stopnia lub udział w tej działalności na studiach drugiego stopnia.

Kompetencje i doświadczenie oraz kwalifikacje opiekunów praktyk z ramienia Uczelni umożliwiają prawidłową realizację praktyk. Uczelnia nie ma stworzonych kryteriów (kompetencje, doświadczenie i kwalifikacje) dla opiekunów praktyk instytucji przyjmującej studenta na praktykę. Infrastruktura i wyposażenie miejsc odbywania praktyk są zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się, umożliwiają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się oraz prawidłową realizację praktyk. Organizacja praktyk i nadzór nad ich realizacją odbywa się w oparciu o formalnie przyjęte i opublikowane zasady, które to obejmują wskazanie osób, które odpowiadają za organizację i nadzór nad praktykami na kierunku oraz określają ich zadania i zakres odpowiedzialności. Uczelnia określa kryteria, które muszą spełniać podmioty, w których studenci odbywają praktyki, reguły zatwierdzania miejsca odbywania praktyki samodzielnie wybranego przez studenta, warunki kwalifikowania na praktykę. Uczelnia nie określiła reguł przeprowadzania hospitacji. Uczelnia zapewnia miejsca praktyk dla studentów, a w przypadku samodzielnego wskazania przez studenta miejsca odbywania praktyki, opiekun praktyk zatwierdza to miejsce w oparciu o z góry określone i formalnie przyjęte kryteria jakościowe. Program praktyk, osoby sprawujące nadzór nad praktykami z ramienia Uczelni, realizacja praktyk, efekty uczenia się osiągane na praktykach podlegają systematycznej ocenie, dokonywanej z udziałem studentów, której wyniki są wykorzystywane w ustawicznym doskonaleniu programu praktyk i ich realizacji.

Rozplanowanie zajęć na kierunku turystyka i rekreacja (studia pierwszego i drugiego stopnia) jest zgodne z zasadami higieny pracy i pozwala na efektywne wykorzystywanie czasu zarówno przez studiujących, jak i nauczających.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

Tryb rekrutacji na studia regulują przepisy Regulaminu postępowania rekrutacyjnego w Uniwersytecie Łódzkim, gdzie wskazano obowiązki i uprawnienia kandydata, obowiązki komisji rekrutacyjnej i podkomisji oraz procedury rekrutacyjne.

Do ubiegania się o przyjęcie na studia w trybie określonym niniejszymi zasadami uprawnieni są obywatele polscy oraz cudzoziemcy, o których mowa w art. 324 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.) z wyłączeniem osób, o których mowa w art. 2 ust. 6 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. W przypadku cudzoziemców niewymienionych w ust. 3 decyzję o przyjęciu na studia podejmuje Rektor. Cudzoziemcy zobowiązani są dodatkowo do złożenia dokumentu poświadczającego znajomość języka wykładowego danego kierunku studiów na poziomie B2.

Rekrutacja odbywa się na podstawie wyników maturalnych i nie jest brane pod uwagę kryterium kolejności zgłoszeń. Kryteria te obowiązują zarówno obywateli polskich, jak i obcokrajowców. Na kierunku turystyka i rekreacja w rekrutacji na studia pierwszego stopnia są III kategorie przedmiotów, I i II to przedmioty wymagane, III kategoria przedmioty niewymagane, dające dodatkowe punkty. Przedmiotem wymaganym w każdej z 3 kategorii jest: geografia, matematyka, informatyka, historia, WOS, język obcy. Podstawowym kryterium decydującym o miejscu na liście rankingowej jest liczba punktów uzyskanych za wyniki ze świadectwa maturalnego, przyjmowani są kandydaci z najwyższą punktacją. Laureaci i finaliści olimpiad podlegają rekrutacji na podstawie Uchwały 310 Senatu UŁ. Zasady te gwarantują bezstronność i zapewniają kandydatom równe szanse przyjęcia na studia.

Warunkiem przyjęcia na studia drugiego stopnia, obecnie wygaszanego kierunku turystyka i rekreacja, było złożenie kompletu wymaganych w Regulaminie dokumentów. W przypadku liczby chętnych większej niż liczba miejsc o przyjęciu na studia drugiego stopnia decydował wynik egzaminu wstępnego obejmujący zagadnienia z geografii, turystyki, rekreacji i hotelarstwa.

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się (PEUS) uzyskanych poza szkolnictwem wyższym określa uchwała nr 507 Senatu UŁ z czerwca 2015 r. Dotychczas na Wydział Nauk Geograficznych nie zgłosił się żaden student zainteresowany uznaniem efektów uczenia się uzyskanych poza szkolnictwem wyższym.

Regulamin studiów UŁ umożliwia przyjęcie na studia przez przeniesienie z innej polskiej lub zagranicznej uczelni. Student innej szkoły wyższej, na swój wniosek złożony w formie pisemnej, może zostać przyjęty do UŁ przez przeniesienie na ten sam lub pokrewny kierunek studiów. Student powinien mieć zaliczony co najmniej jeden semestr/rok studiów. O przyjęciu decyduje dziekan, a w przypadku odmowy wydawana jest decyzja administracyjna. Wyrażając zgodę na przyjęcie, dziekan określa tryb i terminy wyrównania różnic wynikających z planu i programu studiów, kierując się uzyskanymi przez studenta efektami uczenia się. Dziekan podejmuje decyzje po wcześniejszym zasięgnięciu opinii. Podobnie dziekan zalicza uzyskane efekty uczenia się w uczelni, w której student studiuje w ramach programu ERASMUS+ na podstawie otrzymanej dokumentacji od studenta, uczelni partnerskiej, koordynatora kierunkowego programu ERASMUS+.

Ocena postępów studenta i osiągnięcia założonych efektów uczenia się prowadzona jest w ramach poszczególnych zajęć poprzez zaliczanie wszystkich ich form przewidzianych programem studiów. Szczegółowe kryteria zaliczenia zajęć określa nauczyciel akademicki (koordynator zajęć) uwzględniając skalę ocen przyjętą w Regulaminie studiów Uczelni. Informacje te są także zapisane w sylabusie zajęć dostępnym dla każdego studenta w systemie USOS. Stopień osiągnięcia efektów na poziomie zajęć dokumentowany jest w karcie zajęć. Koordynator zajęć, analizując osiągnięcia efektów kształcenia/uczenia się przez studentów, identyfikuje obszary do ewentualnego doskonalenia

w zakresie form zajęć, treści i metod weryfikacji. Analizę programów studiów uwzględniającą realizację efektów w ramach poszczególnych zajęć oraz dobór metod ich weryfikacji prowadzi Rada Programowa kierunku turystyka i rekreacja przy wsparciu Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Wieloskładnikowy charakter (wykład i ćwiczenia) wielu z zajęć ułatwia kontrolę i weryfikację osiągania efektów uczenia każdego rodzaju. Większość egzaminów odbywa się w sposób pisemny, co ogranicza udział subiektywizmu w ocenie i pozwala porównać wyniki wszystkich uczestników egzaminu.

Zasady dyplomowania na studiach pierwszego i drugiego stopnia reguluje Regulamin studiów obowiązujący w Uniwersytecie Łódzkim, a wydziałowe zapisy jedynie uszczegóławiają je, dodając praktyczne informacje dotyczące postępowania w Archiwum Prac Dyplomowych. Promotorami i recenzentami prac dyplomowych na studiach pierwszego stopnia mogą być nauczyciele akademicki posiadający co najmniej stopień naukowy doktora i zatrudnieni na stanowisku adiunkta lub starszego wykładowcy, a na studiach drugiego stopnia nauczyciele posiadający stopień doktora habilitowanego. Wykaz tematów prac dyplomowych przygotowuje nauczyciel akademicki prowadzący seminarium. Tematy są następnie opiniowane przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia i w przypadku prac na pierwszym stopniu zatwierdzane przez Radę Wydziału Nauk Geograficznych. Regulamin ten określa również wymagania merytoryczne i formalne stawiane pracom dyplomowym. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym. Tak określone procedury szczegółowe pozwalają na potwierdzenie osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się na zakończenie studiów.

Wszyscy studenci oceniani są w jednakowy sposób i według ściśle określonych kryteriów. Jedyny wyjątek stanowią osoby z orzeczonymi niepełnosprawnościami, którym może np. przysługiwać przedłużenie czasu na rozwiązanie testu lub inne ułatwienia eliminujące ograniczenia wynikające ze stanu zdrowia. Jasno określone w kartach zajęć kryteria prac etapowych zapewniają równe traktowanie wszystkich studentów oraz rzetelność ocen.

Studenci mają prawo wglądu do swoich prac etapowych i egzaminacyjnych oraz do informacji zwrotnej o pozytywnych i negatywnych aspektach swojej pracy, które wpłynęły na uzyskaną ocenę.

Zasady postępowania w sytuacjach konfliktowych związanych z weryfikacją i oceną efektów uczenia zawarte są w załączniku nr 8 do Regulaminu studiów. Treść zapisu: „W przypadku odmowy zaliczenia przedmiotu wieloskładnikowego przez koordynatora z powodu braku zaliczenia z jednej części składowej, o której mowa w §41 Regulaminu studiów w UŁ, studentowi przysługuje prawo odwołania do dziekana. Dziekan po zapoznaniu się z sytuacją, w uzasadnionych przypadkach może zarządzić zaliczenie komisyjne części składowej przedmiotu, które odbywa się na takich samych zasadach, jak egzamin komisyjny”.

Wszystkie prace dyplomowe poddawane są badaniom pod kątem plagiatu, zgodnie z kolejnymi zarządzeniami Rektora UŁ. W przypadku podejrzenia popełnienia przez studenta plagiatu dziekan – na wniosek kierującego pracą – kieruje wniosek do Rektora UŁ o wszczęcie procedury dyscyplinarnej wobec studenta.

Rektor UŁ powołał rzeczników dyscyplinarnych do spraw studentów i doktorantów na kadencję 2021-2024 (zarządzenie nr 75 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 30.12.2020 r.). W obecnym roku akademickim 2022/2023 wszystkie zaliczenia odbywają się w formie stacjonarnej. Zaliczenia w formie zdalnej odbywały się jedynie podczas okresów obowiązkowej pracy zdalnej zgodnie ze szczegółowymi zarządzeniami Rektora UŁ, które zapewniały identyfikację studenta i bezpieczeństwo danych dotyczących studentów. Także obecnie obowiązują Wytyczne Uczelnianej Rady ds. Jakości Kształcenia dotyczące zajęć zdalnych w Uniwersytecie Łódzkim. Metody sprawdzania osiągnięcia efektów uczenia

się są ściśle dostosowane do specyfiki poszczególnych zajęć – w zakresie wiedzy wykorzystywane są klasyczne formy weryfikacji, takie jak: kolokwia, zaliczenia i egzaminy (ustne, opisowe, testowe).

Informacja zwrotna dotycząca stopnia osiągnięcia efektów uczenia się jest przekazywana studentom na poszczególnych zajęciach (zasady są podawane w Regulaminie studiów) oraz na zakończenie studiów, w formie rzetelnych recenzji prac dyplomowych.

Prace etapowe w trakcie zajęć ćwiczeniowych oraz projekty pozwalają ocenić osiągnięcie różnorodnych umiejętności wskazanych w sylabusach w formie efektów uczenia się sformułowanych dla danych zajęć. Zadania wykonywane w grupach, w tym wymagające samodzielnego pozyskiwania przez studentów informacji i ich przetwarzania, np. realizowane w trakcie ćwiczeń terenowych weryfikują kompetencje społeczne. Metody weryfikacji postępów w procesie uczenia się, takie jak prace egzaminacyjne, etapowe, projekty zaliczeniowe, indywidualne i zespołowe, a także prace dyplomowe umożliwiają sprawdzenie i ocenę przygotowania do prowadzenia działalności naukowej lub udziału w tej działalności. Rodzaj, forma, tematyka i metodyka prac egzaminacyjnych, etapowych, projektów itp., a także prac licencjackich i magisterskich są dostosowane do poziomu (odpowiednio pierwszego i drugiego stopnia), profilu ogólnoakademickiego oraz efektów uczenia się specyficznych dla dyscypliny geografia ekonomiczna i gospodarka przestrzenna.

Efekty uczenia się osiągnięte przez studentów ocenianego kierunku, na pierwszym i drugim stopniu są uwidocznione w postaci dostępnych prac etapowych i egzaminacyjnych oraz ich wyników, projektów, prac dyplomowych, dzienników praktyk.

Zespół oceniający zapoznał się z losowo wybranymi pracami etapowymi i dyplomowymi i uznaje, że rodzaj, forma, tematyka i metodyka tych prac oraz stawiane im wymagania są dostosowane do poziomu i profilu studiów, efektów uczenia się oraz dyscypliny geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Także wystawione oceny zostały uznane jako obiektywne i dobrze uzasadnione i nie budzą zastrzeżeń.

Studenci są autorami oraz współautorami, wraz z pracownikami Uczelni, wielu publikacji naukowych. W roku 2019 w czasopiśmie „Warsztaty z Geografii Turyzmu” nr 9 ukazały się 3 artykuły, 5 notatek naukowych i 2 recenzje książek poświęconych zagadnieniom turystyki napisane przez studentów kierunku turystyka i rekreacja. W numerze 12 tegoż czasopisma opublikowanym w 2022 roku ukazał się artykuł studentów z pracownikiem naukowym, jako zwieńczenie realizacji zajęć *projekt badawczy* realizowanego na II roku studiów II stopnia. W czasopiśmie „Turyzm” w latach 2018-2020 ukazały się 2 artykuły studentów kierunku turystyka i rekreacja. Ponadto w innych czasopismach takich jak np. Journal of Geography, Politics and Society, European Spatial Research and Policy oraz Religions w latach 2019-2023 ukazało się 10 artykułów studentów bądź studentów we współautorstwie z pracownikami Uczelni. W latach 2019-2022 5 studentów (zespołów studenckich) brało udział w konferencjach (w tym jedna międzynarodowa), wygłaszając referaty.

Jednostką odpowiedzialną za realizację monitoringu karier zawodowych absolwentów jest Biuro Karier UŁ, będące częścią Centrum Współpracy z Otoczeniem UŁ. Monitoringiem objęci są absolwenci studiów pierwszego i drugiego stopnia. Monitoring dotyczy m.in. następujących zakresów: przygotowania absolwentów do poruszania się po rynku pracy, poziomu i struktury zatrudnialności absolwentów, sytuacji zawodowej absolwentów na rynku pracy. Wyniki badań, w formie raportu, Biuro Karier przekazuje do wiadomości: Rektora UŁ, prorektorów, dziekanów oraz zamieszcza na stronie internetowej Biura Karier UŁ. Przygotowywane są także szczegółowe raporty do użytku wewnętrznego dla pracowników Uczelni. Dodatkowo na Wydziale Nauk Geograficznych prowadzone są zestawienia

informacji z innych źródeł, a dotyczących losów absolwentów i ich opinii o przydatności programu studiów.

Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

(Ocenę realizacji zaleceń należy uwzględnić w ocenie spełnienia kryterium, mając na uwadze postanowienia ust. 4 pkt 2 zał. nr 3 do Statutu PKA)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia	Ocena realizacji zalecenia (zalecenie zrealizowane / zalecenie niezrealizowane)
1.	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 3

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Na kierunku turystyka i rekreacja stosowane są formalnie przyjęte i opublikowane, spójne i przejrzyste warunki przyjęcia kandydatów na studia, umożliwiające właściwy dobór kandydatów, oraz zasady progresji studentów i zaliczania poszczególnych semestrów i lat studiów, w tym dyplomowania, uznawania efektów i okresów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych w szkolnictwie wyższym, a także potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów.

System weryfikacji efektów uczenia się umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz rzetelną i wiarygodną ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, a stosowane metody weryfikacji i oceny są zorientowane na studenta, umożliwiają uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu osiągnięcia efektów uczenia się oraz motywują studentów do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się, jak również pozwalają na sprawdzenie i ocenę wszystkich efektów uczenia się, w tym w szczególności przygotowania do prowadzenia działalności naukowej w wypadku studiów pierwszego stopnia lub udziału w tej działalności w wypadku studiów drugiego stopnia.

Prace etapowe i dyplomowe, publikacje naukowe i udział w badaniach potwierdzają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

Analiza stanu faktycznego pozwoliła ustalić, że nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na kierunku turystyka i rekreacja są związani z dyscypliną, do której przyporządkowany jest kierunek, posiadają aktualny, udokumentowany dorobek naukowy w tych dyscyplinach oraz doświadczenie zawodowe z zakresu turystyki i rekreacji, umożliwiające osiągnięcie założonych (kierunkowych i sformułowanych dla zajęć) efektów uczenia się i nabywanie kompetencji badawczych. Jest to potwierdzone badaniami naukowymi prowadzonymi systematycznie przez nauczycieli akademickich Wydziału Nauk Geograficznych UŁ, realizowanymi głównie w dwóch dyscyplinach: geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna (64 pracowników) oraz nauki o ziemi i środowisku (30 osób).

Również inne osoby prowadzące zajęcia na kierunku TiR posiadają dorobek naukowy i doświadczenie zawodowe umożliwiające prawidłową realizację zajęć i projektów. Ze względu na wybrane efekty uczenia się (np. w odniesieniu do zajęć *instruktor rekreacji ruchowej*, *animacja czasu wolnego* oraz specjalności *organizacja rekreacji*) wsparcie dydaktyczne i zawodowe w zakresie rekreacji fizycznej i sportu prowadzi Studium Wychowania Fizycznego i Sportu UŁ (trenerzy sportowi, czynni sportowcy z dorobkiem mistrzowskim).

Struktura kwalifikacji oraz liczebność kadry w stosunku do liczby studentów umożliwiają prawidłową realizację zajęć. Na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego zatrudnionych jest 94 nauczycieli akademickich, w tym 45 pracowników samodzielnych (8 z tytułem profesora i 36 ze stopniem doktora habilitowanego) oraz 43 osoby w stopniu naukowym doktora. Zatrudnionych jest także 6 nauczycieli z tytułem zawodowym magistra. Przekłada się to odpowiednio na wykaz etatów: profesor 6,83, doktor hab. 35,5, doktor 39,1, magister 8,75. Na podstawie analizy aktów mianowania oraz umów o pracę, a także informacji uzyskanych w czasie wizytacji można stwierdzić, że dla wszystkich nauczycieli akademickich ocenianego kierunku studiów Uniwersytet Łódzki stanowi podstawowe miejsce pracy. Nauczyciele akademicy zatrudnieni są w Uczelni od co najmniej kilku/kilkunastu lat, w większości na czas nieokreślony. Powyższe informacje dowodzą stabilności prowadzonej polityki kadrowej.

Zajęcia na kierunku TiR w roku akademickim 2022/2023 (na studiach pierwszego i drugiego stopnia łącznie) prowadzi 67 osób. W tym:

- osoby zatrudnione na pełen etat badawczo-dydaktyczny lub dydaktyczny w UŁ: 49 osób (w tym 4 prof. zw., 19 dr. hab., prof. UŁ, 21 dr., 5 mgr.),
- osoby zatrudnione na pełen etat dydaktyczny w Studium Wychowania Fizycznego i Sportu UŁ: 6 osób z tytułem magistra,
- osoby spoza UŁ zatrudnione na podstawie umów cywilnoprawnych: 9 osób (3 dr., 2 mgr. inż., 4 mgr.),
- osoby prowadzące gościnne wykłady eksperckie na studiach drugiego stopnia na podstawie umów cywilnoprawnych: 3 osoby (1 dr. hab., 2 dr.).

Łącznie struktura kadry obejmuje 6% prof. zw., 30% dr. hab., 39% dr., 3% mgr. inż., 22% mgr. Łącznie na studiach pierwszego i drugiego stopnia na jednego nauczyciela przypadało ok. 4,5 studenta. Pracownicy Instytutu Geografii Miast i Turyzmu UŁ, zatrudnieni są w pełnym wymiarze godzin i każdy

z nich realizuje wymaganą liczbę godzin dydaktycznych na kierunku. Ich dorobek naukowy reprezentuje dyscyplinę geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna i jest zgodny z obszarem wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia na ocenianym kierunku.

Wsparcie dydaktyczne w zakresie grupy zajęć specjalnościowych spoza dyscyplin, do których przyporządkowany jest kierunek turystyka i rekreacja, a także wsparcie zawodowe zgodne z efektami uczenia się na kierunku TiR prowadzą specjaliści zewnętrzni, w tym m.in. prawnik specjalizujący się w prawie turystycznym, pracownik naukowy Uniwersytetu Medycznego oraz liczni przedstawiciele przedsiębiorstw turystycznych (obiekty hotelowe, biuro turystyczne, PTTK).

Analiza kart charakterystyki nauczycieli w zestawieniu z obsadą zajęć pozwoliła ustalić, że dorobek naukowy oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia na kierunku TiR jest potwierdzony stopniami naukowymi i tytułami zawodowymi: wszyscy wykładowcy posiadają kompetencje dydaktyczne pozwalające na osiągnięcie zakładanych kierunkowych, a także specyficznych dla zajęć efektów uczenia się, ich doświadczenie zawodowe i kompetencje dydaktyczne są adekwatne do realizowanego programu studiów. Prowadzący zajęcia na studiach pierwszego i drugiego stopnia prowadzą badania, które są finansowane ze środków własnych Uczelni oraz krajowych i międzynarodowych środków zewnętrznych (w tym m.in. projekty finansowane ze środków Narodowego Centrum Nauki, Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz innych instytucji rządowych i samorządowych).

Nauczyciele akademicki kierunku TiR, podobnie jak wszyscy nauczyciele UŁ, posiadają przeszkolenie pedagogiczne. Innym osobom prowadzącym zajęcia na kierunku TiR, niebędącym nauczycielami akademickimi, koordynator kierunku zapewnia szkolenie wprowadzające, obejmujące zasady prowadzenia zajęć i realizacji efektów uczenia się oraz założenia Regulaminu studiów UŁ.

Kompetencje dydaktyczne osób prowadzących zajęcia na kierunku TiR obejmują także przygotowanie do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (głównie oprogramowanie i narzędzia pakietu MS Office). Zdalna realizacja zajęć dydaktycznych aktualnie stosowana jest w określonych przypadkach (odrabianie zajęć w razie niemożności spotkania się ze studentami w trybie stacjonarnym, prowadzenia gościnnych wykładów tzw. eksperckich przez nauczycieli spoza łodzi oraz w sytuacjach szczególnych za zgodą Dziekana Wydziału Nauk Geograficznych wg zarządzeń Rektora UŁ).

Przydział nauczycieli akademickich do zajęć jest podporządkowany zasadzie równomiernego przydziału godzin, zasadzie stałości przydziału zajęć, zasadzie doświadczenia naukowego i zawodowego, zasadzie eliminowania nadmiernej liczby nadgodzin. Zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, na profilu ogólnoakademickim ponad 75% godzin zajęć prowadzonych jest przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uniwersytecie Łódzkim, jako podstawowym miejscu pracy, a ich obciążenie godzinowe prowadzeniem zajęć jest zgodne z obowiązującym prawem (w tym w szczególności z Regulaminem pracy i regulaminem wynagrodzeń UŁ).

Dobór nauczycieli i praktyków prowadzących zajęcia jest transparentny, adekwatny do potrzeb związanych z prawidłową realizacją zajęć i kierunkowych oraz sformułowanych dla zajęć efektów uczenia się. Proces doboru prowadzących zajęcia uwzględnia w szczególności ich dorobek naukowy, doświadczenie zawodowe, osiągnięcia dydaktyczne oraz kompetencje w zakresie metod i technik kształcenia na odległość. Przeważająca część nauczycieli akademickich posiada wieloletnie doświadczenia dydaktyczne i znaczący (także w skali międzynarodowej) dorobek naukowy

(potwierdzony publikacjami naukowymi w dyscyplinach geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna).

W obszarze finansowania i realizacji projektów, wsparciu rozwoju pracowników UŁ służy działalność ogólnouczelnianego Centrum Nauki, które poza działalnością informacyjną i konsultacyjną (dobór projektów i wsparcie w przygotowaniu wniosków), organizuje też szkolenia dla wnioskodawców oraz prowadzi obsługę finansową realizowanych projektów. Młodzi pracownicy systematycznie poszerzają swój warsztat badawczy i dydaktyczny pod opieką naukową starszych pracowników oraz dzięki zapewnionemu wsparciu finansowemu (m.in. w ramach programu dotacji celowych dla młodych naukowców WNG UŁ).

Na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego funkcjonuje system motywacyjny, promujący dorobek naukowy oraz osiągnięcia dydaktyczne. Na podstawie przedstawionej dokumentacji można wnioskować, że procedury dotyczące polityki kadrowej są systematycznie wdrażane i przynoszą zakładane efekty. Co roku pracownikom UŁ przyznawane są nagrody Rektora UŁ za osiągnięcia naukowo-badawcze (indywidualne i zespołowe; I, II i III stopnia). Nauczyciele akademicki wyróżniający się w działalności naukowej (najwyższe osiągnięcia publikacyjne) lub organizacyjnej, a w szczególności wykonujących wymagające szczególnego nakładu czasu pracy projekt, zwłaszcza realizowane wspólnie z podmiotami zewnętrznymi, mogą wnosić o zniżkę rocznego pensum dydaktycznego. Decyzję o wymiarze pensum podejmuje Rektor na wniosek dziekana lub kierownika jednostki organizacyjnej, w której zatrudniony jest nauczyciel. Roczny wymiar pensum dla nauczycieli akademickich, którzy kierują projektami naukowymi lub koordynują projekty naukowe szczególnie istotne z punktu widzenia strategii rozwoju Uczelni, może wynosić od 20-100% rocznego wymiaru przewidzianego dla zajmowanych przez nich stanowisk. Jednym z elementów systemu motywowania pracowników i podnoszenia kompetencji dydaktycznych jest coroczny plebiscyt na najlepszego nauczyciela akademickiego, organizowany przez Dziekana WNG.

Systematycznie zaspokajane są potrzeby szkoleniowe nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia w zakresie podnoszenia kompetencji dydaktycznych. Analiza stanu faktycznego wykazała, że poza realizowanymi cyklami seminariów naukowych i szkoleń (językowych i metodycznych, w tym dotyczących wykorzystania narzędzi i technik pracy na odległość) istnieje także możliwość indywidualnego zgłaszania potrzeb szkoleniowych lub chęci udziału w konkretnym seminarium/warsztatach metodycznych, które po rozpatrzeniu przez dziekana Wydziału może podlegać finansowaniu ze środków dziekańskich.

Zapewnione jest właściwe wsparcie organizacyjne procesu podnoszenia kompetencji naukowych i zawodowych, jak również monitorowane jest zadowolenie pracowników w tym zakresie. Tym aspektem służy m. in. działalność Komisji ds. Doskonalenia Dydaktyki, do której zadań należy m.in. organizowanie szkoleń z zakresu dostępnych nowych metod i narzędzi, które mogą być wykorzystane w pracy dydaktycznej nauczyciela akademickiego, tworzenie filmów instruktażowych dla nauczycieli i studentów, opracowywanie aktów prawnych (w tym regulujących prowadzenie zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość). Podczas comiesięcznych spotkań pracowników Instytutu zbierane są informacje zwrotne od pracowników na temat potrzeb szkoleń dydaktycznych i technicznych.

Elementem wsparcia kadry akademickiej jest także wsparcie techniczne: pracownicy na bieżąco mogą składać uwagi co do sprawności urządzeń technicznych, wykorzystywanych w procesie dydaktycznym, do Pracowni Technik Komputerowych i Graficznych, która odpowiada za bieżące naprawy. Od roku

2018 pracownicy Instytutu (kadra dydaktyczna kierunku) poszerzyli swoje kompetencje o innowacyjną metodę prowadzenia prac projektowych Design Thinking. Za szkolenia i doskonalenie tego obszaru dydaktyki odpowiada Biuro Karier UŁ.

Nauczyciele akademicki i oraz inne osoby prowadzące zajęcia są oceniani przez studentów i innych nauczycieli w zakresie spełniania obowiązków związanych z kształceniem. Ocena ta odbywa się poprzez ankiety ewaluacyjne zajęć dydaktycznych, hospitacje zajęć dydaktycznych, zbieranie informacji oraz wniosków bezpośrednio od studentów i nauczycieli akademickich podczas organizowanych cyklicznie spotkań. Ewaluacja zajęć dydaktycznych, a zwłaszcza sposobu ich prowadzenia, obejmuje wszystkich nauczycieli akademickich, inne osoby prowadzące zajęcia (w ramach umów cywilnoprawnych) oraz doktorantów, którym powierzono prowadzenie zajęć w danym semestrze. Badania przeprowadzane są również za pomocą ankiet umieszczonych w systemie USOS (ocena zajęć na koniec semestru), za pomocą ankiet umieszczanych w systemie „Formularz Google” oraz za pomocą ankiet papierowych i rozmów. Wszystkie ankiety są anonimowe. Spotkania ewaluacyjne ze studentami przeprowadza dwa razy w roku akademickim koordynator kierunku. Jest to również moment do przekazywania informacji zwrotnej.

Wyniki badań oceny pracy nauczycieli są prezentowane w formie raportów, zawierających wybrane statystyki dla każdego pytania zawartego w kwestionariuszu oraz uwagi studentów. Opinie studentów dotyczące kadry akademickiej są elementem oceny okresowej nauczyciela akademickiego. Wyniki badań oceny pracy nauczycieli są przekazywane indywidualnie prowadzącemu zajęcia oraz Dyrektorowi Instytutu, Radzie Programowej, Radzie Instytutu, właściwemu Dziekanowi. Wyniki badań są także dostępne do wglądu przedstawicielom władz Parlamentu Studenckiego i Samorządu Doktorantów oraz samym studentom.

Poza coroczną oceną bieżącą prowadzona jest okresowa ocena nauczycieli akademickich w zakresie pracy naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Pracownicy Wydziału podlegają systematycznym ocenom dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego.

W ramach polityki kadrowej władze Uczelni sprzyjają stabilizacji zatrudnienia i trwałemu rozwojowi, kreując warunki pracy motywując członków kadry do rozwoju i doskonalenia zawodowego. Pracownicy są motywowani finansowo (system dodatków motywacyjnych). Ponadto od 2012 działa przedszkole UŁ, istnieje możliwość korzystania ze zniżkowych abonamentów na zajęcia sportowe oraz zniżkowych biletów na wydarzenia kulturalne i system wsparcia socjalnego (dofinansowanie do wypoczynku dzieci, zapomogi socjalne, system kredytów socjalnych i inne).

Polityka kadrowa obejmuje także zasady rozwiązywania konfliktów i reagowania na przypadki zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa, jak również wszelkich form dyskryminacji i przemocy wobec członków kadry oraz formy pomocy ofiarom. Opiekun roku prowadzi cykliczne spotkania ze studentami, dyżuruje podczas konsultacji, a instancją rozwiązującą problemy dydaktyczno-organizacyjne jest Prodziekan ds. studenckich. W sytuacjach, których nie jest możliwym rozwiązanie problemu w ramach kompetencji koordynatora kierunku, Dyrektora Instytutu czy Dziekana, obowiązują rozwiązania prawne na szczeblu Uczelni i zaangażowanie w sprawę odpowiedniej komisji lub zespołu uczelnianego.

Na UŁ jest powołana Rada ds. Równego Traktowania, której celem jest promowanie i monitorowanie równości w środowisku akademickim. Jej utworzenie jest związane z przystąpieniem Uniwersytetu Łódzkiego do projektu RESET – Redesigning Equality and Scientific Excellence Together i ma na celu ułatwienie wprowadzania właściwych procedur i zmian w Uniwersytecie Łódzkim, wspomagając

zarazem definiowanie działań na rzecz równości prowadzących do zinstytucjonalizowania uniwersyteckiej polityki antydyskryminacyjnej (jej zastosowanie wykraczać będzie poza czasowe ramy trwania projektu).

Akademickie Centrum Wsparcia Uniwersytetu Łódzkiego powstało na bazie wieloletnich doświadczeń Biura do Spraw Osób Niepełnosprawnych i Profilaktyki Uzależnień UŁ i kontynuuje jego ideę wyrównywania szans studentów i doktorantów UŁ z niepełnosprawnościami w równym dostępie do edukacji na poziomie wyższym. Celem działalności jest udzielanie wsparcia tym członkom społeczności akademickiej Uniwersytetu Łódzkiego, którzy z różnych przyczyn go potrzebują, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami i/lub deficytami czy trudnościami w procesie studiowania.

Ponadto na UŁ działają: Komisja ds. Kadrowych, Uczelniana Komisja ds. Dyscyplinarnych Nauczycieli Akademickich, Komisja Dyscyplinarna dla Studentów i Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla Studentów, Komisja Pojednawcza, Komisja ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy, Komisja ds. Dydaktycznych i Spraw Studenckich, Komisja Antymobbingowa, Komisja ds. Doskonalenia Dydaktyki, Zespół ds. Zarządzania Kryzysowego w Związku z Epidemią COVID-19, Uczelniana Rada ds. Jakości Kształcenia, Rada ds. Równego Traktowania, Akademickie Centrum Wsparcia UŁ.

Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

(Ocenę realizacji zaleceń należy uwzględnić w ocenie spełnienia kryterium, mając na uwadze postanowienia ust. 4 pkt 2 zał. nr 3 do Statutu PKA)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia	Ocena realizacji zalecenia (zalecenie zrealizowane / zalecenie niezrealizowane)
1.	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 4

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Liczba oraz wiedza, kompetencje i doświadczenie zawodowe nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia na kierunku turystyka i rekreacja jest adekwatna do założonych efektów uczenia się i właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.

Pracownicy naukowcy oraz pozostałe osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku posiadają aktualny dorobek naukowy w dyscyplinie, do której przyporządkowany jest kierunek, zawodowe doświadczenie pozauczelniarne oraz kompetencje dydaktyczne związane z wiedzą, umiejętnościami i kompetencjami wskazanymi w opisie efektów uczenia się i umożliwiającymi nabywanie przez studentów kompetencji badawczych.

Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich odpowiada wymogom prawa, a przydział zajęć i obciążenie godzinowe nauczycieli, umożliwiają prawidłową realizację zajęć.

Na Wydziale Nauk Geograficznych funkcjonuje system motywujący do podnoszenia kwalifikacji naukowych i zawodowych nauczycieli, prowadzone są okresowe oceny pracy nauczycieli oraz ewaluacja zajęć dydaktycznych.

Polityka kadrowa obejmuje także zasady rozwiązywania konfliktów i reagowania na przypadki zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa, jak również wszelkich form dyskryminacji i przemocy wobec członków kadry oraz formy pomocy ofiarom.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Sale i pracownie dydaktyczne Wydziału Nauk Geograficznych UŁ oraz ich wyposażenie są zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się oraz umożliwiają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w tym przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej, udziału w tej działalności i prawidłowej realizacji zajęć. Do dyspozycji studentów kierunku TiR oddano sale ćwiczeniowe, laboratoria komputerowe, sale do zajęć specjalistycznych oraz aule wykładowe, umożliwiające kształcenie w komfortowych warunkach. Liczba, wielkość, układ, wyposażenie pomieszczeń, liczba stanowisk badawczych są dostosowane do liczby studentów i liczby grup oraz umożliwiają wykonywanie czynności badawczych przez studentów.

WNG zlokalizowany jest od roku 2000 w trzech historycznych budynkach, zaadaptowanych na potrzeby Uniwersytetu Łódzkiego na początku XXI wieku. Pomiędzy budynkami zlokalizowana jest oddana do użytku w roku 2015 aula wydziałowa i ogród, umożliwiający organizację wydarzeń integracyjnych i pełniący w ciepłe dni strefę rekreacyjną dla studentów i pracowników (wyposażony w leżaki, hamaki i oddawany do dyspozycji studentów grill i ruszt).

Wszystkie sale na WNG zostały wyposażone w systemy multimedialne pozwalające na prowadzenie zajęć online, również w systemie hybrydowym, co potwierdzono m.in. w toku hospitacji zajęć. Dwie sale są wyposażone w zestawy wideokonferencyjne, zakupione z funduszu wsparcia osób z niepełnosprawnościami. W dwóch salach obiektu znajduje się pętla indukcyjna dla osób niedosłyszących.

Do dyspozycji pracowników Instytutu pozostają 1-3 osobowe pokoje, opatrzone informacjami o godzinach dostępności poszczególnych pracowników. Do użytku pracowników i studentów TiR oddano też pokój socjalny, wyposażony w urządzenia kuchenne oraz pokój spotkań naukowych/seminaryjnych. Organizacje studenckie mają zapewnione pomieszczenia, w których mogą

rozwijać działalność koła naukowe i siedzibę dla biura Samorządu Studentów. Dostępne są także punkty gastronomiczne, miejsca wypoczynku dla studentów, strefa cichej pracy i wypoczynku oraz strefa cichej pracy w Bibliotece wydziałowej, zaopatrzona w komputery stacjonarne dostępne dla studentów. W jednym z budynków znajdują się także strefy bookcrossingu (wymiany książek).

Na Wydziale funkcjonuje punkt kserograficzny (samoobsługowy) oraz pracownia reprograficzna przy Instytucie Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji, prowadzącym oceniany kierunek (usługi ksero, bindowanie, laminowanie na zamówienie). Ponadto Wydział dysponuje miejscami parkingowymi dla rowerów oraz miejscami przeznaczonymi dla samochodów pracowników i osób z niepełnosprawnościami.

Pod względem norm BHP i zabezpieczenia przeciwpożarowego obiekty wydziałowe spełniają wszelkie normy, zapewnione jest stosowne wyposażenie (w tym zestawy pierwszej pomocy i dozowniki z płynem odkażającym do rąk).

Uzupełnieniem bazy dydaktycznej ocenianego kierunku są pozostałe obiekty UŁ, w tym Centrum Sportu UŁ, terenowa Stacja Przyrodniczą UŁ w Spale oraz Centrum Szkoleniowo-Konferencyjne UŁ i bazę ćwiczeń terenowych, służące realizacji zajęć praktycznych w obszarze działalności turystycznej i rekreacyjnej (obejmujące m.in. Hotel Jagiellonka w Krynicy-Zdroju i OW Maćkowice w Długopolu Zdroju). Z jednoznacznie pozytywną oceną studentów, wyrażoną w trakcie spotkania, spotkała się zarówno infrastruktura i wyposażenie obiektów WNG, jak i instytucji, w których odbywają praktyki zawodowe.

Infrastruktura informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, pomoce i środki dydaktyczne, specjalistyczne oprogramowanie są nowoczesne i sprawne, umożliwiają prawidłową realizację zajęć. Stosowane oprogramowanie umożliwia synchroniczną i asynchroniczną interakcję student-nauczyciel, jest połączone z systemami UŁ, jest dostępne dla studentów o specjalnych potrzebach, w tym z niepełnosprawnościami.

Studenci i pracownicy na terenie całego obiektu mają zapewniony dostęp do darmowej sieci WIFI, działającej w systemie Eduroam. Oprogramowanie wykorzystywane na kierunku pomaga w realizacji badań, analizach statystycznych, wizualizacjach GIS itp., co umożliwia niezakłóconą realizację założonych efektów uczenia się. W zakresie zajęć i praktyk specjalnościowych dostępne są demonstracyjne wersje oprogramowania branżowego (np. program Fidelio dla hotelarstwa), a ponadto studenci mają możliwość zapoznania się z oprogramowaniem, wykorzystywanym przez określony podmiot, w którym odbywają praktyki (np. biuro turystyczne czy obiekt hotelowy) w ramach praktyk specjalnościowych. Ponadto studenci i pracownicy WNG mają możliwość korzystania z platformy ArcGis 10.2. (kursy i szkolenia on-line), podstawowych programów analitycznych (np. Statistica), oprogramowania biurowego Office365 i przestrzeni dyskowej OneDrive, platform pracy zdalnej (MS Teams i Moodle), systemu informatycznego służącego do zarządzania tokiem studiów USOSweb oraz Archiwum Prac Dyplomowych (APD). Zarządzaniem i zapewnieniem bezpieczeństwa wymienionych systemów zajmuje się Centrum Komputerowe UŁ.

Do dyspozycji studentów i nauczycieli pozostaje zarówno biblioteka wydziałowa, jak i biblioteka ogólnouczelniana UŁ. W bibliotece wydziałowej zgromadzone są kierunkowe pozycje podręcznikowe i naukowe, literatura czasopism branżowych oraz aktualne artykuły naukowe, zawarte w elektronicznych bazach udostępniania księgozbiorów oraz e-zasobów, takich jak: Web of Science, EBSCO, SCOPUS, Wirtualna Biblioteka Nauki. Lokalizacja obu obiektów a także liczba, wielkość i układ pomieszczeń bibliotecznych, ich wyposażenie, liczba miejsc w czytelnii, udogodnienia dla

użytkowników, godziny otwarcia zapewniają warunki komfortowego korzystania z zasobów bibliotecznych w formie tradycyjnej i cyfrowej.

Wydział zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki. Zasoby biblioteczne umożliwiają studentom osiągnięcie efektów uczenia się, są adekwatne do liczby studentów kierunku TiR, aktualne, dostępne językowo, obejmują piśmiennictwo zalecane w sylabusach, są dostępne tradycyjnie i cyfrowo (Biblioteka Cyfrowa WNG udostępnia w formie elektronicznej przeszło 2000 jednostek), przygotowują do pracy badawczej, są pomocne i wykorzystywane w pracy badawczej. W UŁ działa też elektroniczna baza Repozytorium UŁ, które gromadzi i udostępnia dorobek naukowy pracowników Uniwersytetu Łódzkiego oraz materiały dydaktyczne.

Lokalizacja biblioteki, liczba, wielkość i układ pomieszczeń bibliotecznych, ich wyposażenie techniczne, liczba miejsc w czytelni, udogodnienia dla użytkowników, godziny otwarcia zapewniają warunki do komfortowego korzystania z zasobów bibliotecznych w formie tradycyjnej i cyfrowej. Dostosowano godziny otwarcia biblioteki do postulatu studentów, zgłaszanego w czasie poprzedniej oceny kierunku TiR.

Biblioteka wydziałowa dysponuje czytelnią z wolnym dostępem do półek, łącznie 48 miejsc. Czytelnia oraz wypożyczalnia znajdują się na parterze budynku (dostęp dla osób z niepełnosprawnościami). Czytelnicy mogą korzystać z 10 komputerów z dostępem do Internetu, puf i strefy „cichej lektury”. W bibliotece zapewniony jest dostęp do elektronicznych źródeł informacji, zasobów cyfrowych i baz pełnotekstowych on-line udostępnianych w sieci ogólnouniwersyteckiej. Do dyspozycji czytelników oddany jest skaner, z możliwością zapisu zeskanowanego pliku na dowolnym urządzeniu.

Biblioteka Geograficzna działa w systemie bibliotecznym SYMPHONY w modułach opracowania i elektronicznej obsługi czytelnika, zintegrowanych z zainstalowanym w bibliotece systemem elektronicznego zabezpieczenia księgozbioru RFID. Wydział ma swojego przedstawiciela w Radzie Bibliotecznej i może na bieżąco wskazywać potrzebne pozycje naukowe. W Radzie Bibliotecznej zasiada także przedstawiciel Samorządu Studenckiego.

Budynek biblioteki UŁ również spełnia wymogi dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i zapewnia możliwość korzystania ze stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu. Na terenie całego budynku dostępna jest sieć Wi-Fi, skanery samoobsługowe, pokoje do pracy indywidualnej i grupowej, sale seminaryjno-konferencyjne wyposażone w komputery i sprzęt audio-video, książkomat, stanowiska do samodzielnego wypożyczania, wrzutnia do zwrotu książek, katalogi, multiwyszukiwarka. Ponadto w budynku biblioteki UŁ studenci mogą korzystać ze strefy coworkingowej, a do dyspozycji rodziców pozostaje pokój, w którym mogą pracować opiekując się jednocześnie dziećmi (wyposażony w specjalnie przystosowane meble, książeczki, zabawki edukacyjne i inne akcesoria oraz 2 stanowiska pracy z możliwością podłączenia własnego laptopa).

Zapewniony jest dostęp studentów do sieci bezprzewodowej oraz do pomieszczeń dydaktycznych, laboratoriów naukowych, komputerowych, specjalistycznego oprogramowania poza godzinami zajęć (po uzyskaniu zgody Dziekana Wydziału), w celu wykonywania zadań, realizacji projektów, itp.

W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, Wydział umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych). Stale możliwe

jest personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów.

W procesie dostosowania obiektu do potrzeb realizacji zajęć dydaktycznych stopniowo realizowane są cele dostosowania budynków i zasobów technicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w sposób zapewniający tym osobom pełny udział w kształceniu i prowadzeniu działalności naukowej, korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnej, brak barier w dostępie do pomieszczeń dydaktycznych i zaplecza sanitarnego. Aktualnie wdrażane są ostatnie rozwiązania w tym obszarze – w szczególności wyposażenie obiektu z tablice tyflograficzne dla osób niewidzących i niedowidzących.

Na Wydziale Nauk Geograficznych obowiązuje procedura raportowania i uzupełniania braków związanych z infrastrukturą, stwierdzanych podczas bieżącego użytkowania. Każdy nauczyciel jest zobowiązany do zgłaszania usterek i uszkodzeń sprzętu elektronicznego i oprogramowania po swoich zajęciach do pracowników Pracowni Technik Komputerowych i Graficznych. Dział Administracyjny na bieżąco kontroluje stan infrastruktury, dokonując napraw lub zgłaszając problemy do jednostki centralnej, która koordynuje działania remontowo-naprawcze. Co miesiąc dokonywany jest przegląd pomieszczeń i stanu technicznego budynków. Infrastruktura laboratoryjna jest monitorowana przez kierowników jednostek odpowiedzialnych, zgłaszających zapotrzebowanie do Prodziekana ds. bazy dydaktycznej i aplikujących o granty aparaturowe. Pracownicy i studenci (w tym Samorząd Studencki) mogą zgłaszać problemy i zapotrzebowanie do następujących osób: kierownika działu administracyjnego, Prodziekana ds. bazy dydaktycznej – koordynatora działań, kierownika jednostki na WNG.

System zgłoszeń obejmuje także rozwiązania służące zwiększeniu komfortu i efektywności prowadzenia różnych form zajęć dydaktycznych. Osiągnięciem wskazywanym przez nauczycieli kierunku TiR jest niedawno oddana do użytku sala do prowadzenia zajęć warsztatowych, zapewniająca dostęp do pomieszczenia socjalnego i bardziej nieformalną atmosferę pracy niż klasyczne sale dydaktyczne. Baza na potrzeby ćwiczeń terenowych jest nieustannie aktualizowana i weryfikowana w zależności od potrzeb dydaktycznych i praktycznych.

Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

(Ocenę realizacji zaleceń należy uwzględnić w ocenie spełnienia kryterium, mając na uwadze postanowienia ust. 4 pkt 2 zał. nr 3 do Statutu PKA)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia	Ocena realizacji zalecenia (zalecenie zrealizowane / zalecenie niezrealizowane)
1.	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 5

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Kształcenie na kierunku turystyka i rekreacja realizowane jest w oparciu o nowoczesną bazę dydaktyczną Wydziału Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego. Budynki Wydziału, sale i pracownie dydaktyczne oraz ich wyposażenie są zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się oraz umożliwiają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w tym przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej, udziału w tej działalności i prawidłowej realizacji zajęć.

Studenci i pracownicy mają zapewniony dostęp do sieci bezprzewodowej i sprzętu komputerowego, a infrastruktura informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, pomoce i środki dydaktyczne oraz specjalistyczne oprogramowanie są sprawne, nowoczesne, nieodlegające od aktualnie używanych w działalności naukowej oraz umożliwiają prawidłową realizację zajęć, w tym z wykorzystaniem zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych.

Studenci i pracownicy kierunku TiR mogą swobodnie korzystać z zasobów dwóch bibliotek – wydziałowej i ogólnouczelnianej. Pozycje naukowe, będące zasobem bibliotek, są adekwatne do liczby studentów kierunku TiR, aktualne, dostępne językowo, obejmują piśmiennictwo zalecane w sylabusach, są dostępne tradycyjnie i cyfrowo, zbieżne z literaturą wskazywaną przez prowadzących podczas zajęć, jako obowiązkowa lub uzupełniająca.

Zapewnione jest dostosowanie infrastruktury dydaktycznej, naukowej i bibliotecznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Podejmowane są stałe działania ukierunkowane na identyfikację i likwidację barier w dostępie do sal dydaktycznych, pracowni i laboratoriów oraz zaplecza sanitarnego.

Infrastruktura informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, pomoce i środki dydaktyczne, specjalistyczne oprogramowanie są nowoczesne i sprawne, umożliwiają prawidłową realizację zajęć. Stosowane oprogramowanie umożliwia synchroniczną i asynchroniczną interakcję student-nauczyciel, jest połączone z systemami UŁ, jest dostępne dla studentów o specjalnych potrzebach, w tym z niepełnosprawnościami.

Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne udostępniane studentom i pracownikom ocenianego kierunku są zgodne, co do aktualności, zakresu tematycznego i zasięgu językowego, a także formy wydawniczej, z potrzebami procesu kształcenia, w tym przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej i zapewniają prawidłową realizację zajęć.

Prowadzone są okresowe przeglądy infrastruktury dydaktycznej, naukowej i bibliotecznej, wyposażenia technicznego pomieszczeń, pomocy i środków dydaktycznych, specjalistycznego oprogramowania, zasobów bibliotecznych, a wyniki tych przeglądów (w tym wnioski z oceny dokonywanej przez studentów) są wykorzystywane do doskonalenia infrastruktury.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Rodzaj, zakres i zasięg działalności instytucji otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców, z którymi Uczelnia współpracuje w zakresie projektowania i realizacji programu studiów, jest zgodna z dyscypliną, do których kierunek jest przyporządkowany, koncepcjami i celami kształcenia oraz wyzwaniem zawodowego rynku pracy właściwego dla turystyki i rekreacji.

Instytut Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji prowadzący kierunek turystyka i rekreacja współpracuje z szeregiem podmiotów, reprezentujących branżę HTR (Hotelarstwo, Turystyka, Rekreacja), zarówno na podstawie podpisanych przez Instytut, Wydział i Uniwersytet umów o współpracy, listów intencyjnych, przynależności, jak i nieformalnej współpracy, w tym współpracy indywidualnej nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia na studiach pierwszego i drugiego stopnia. Wśród podmiotów, z którymi Uczelnia współpracuje wymienić można: Stowarzyszenie Agroturystyczne Ziemi Zgierskiej, Szkoła Kajakarstwa Górskiego i Raftingu Retendo, Wielki Szlak Himalajski czy Zarząd Główny PTTK.

Pracodawcy współpracujący z Jednostką posiadają odpowiedni potencjał w zakresie wiedzy i zasobów organizacyjnych, umożliwiającym współpracę w szerokim zakresie.

Współpraca z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego jest prowadzona systematycznie i przybiera zróżnicowane formy. Adekwatnie do celów kształcenia i potrzeb wynikających z realizacji programu studiów i osiągania przez studentów efektów uczenia się. Uczelnia powołała Radę Konsultacyjną Kierunku Turystyka i Rekreacja jako ciało doradcze w zakresie monitorowania rynku pracy, określania, weryfikacji i oceny stopnia realizacji efektów uczenia się, organizacji i oceny realizacji praktyk zawodowych, planów studiów, treści kształcenia, metod dydaktycznych a także pozyskiwania kadry dydaktycznej posiadającej znaczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. Analiza stanu faktycznego wskazuje, że jest to ciało pracujące w sposób dynamiczny, skuteczny i dający przedstawicielom otoczenia społeczno-gospodarczego możliwość realnego wpływu na program studiów oraz koncepcję i cele kształcenia np. opinia Rady w sprawie zmian na kierunku turystyka i rekreacja, czego efektem była zmiana nazwy kierunku na studiach drugiego stopnia na nazwę turystyka zrównoważona. Przedstawiciele interesariuszy biorą udział w konsultacjach dokumentowanych w protokołach spotkań z interesariuszami zewnętrznymi, biorą także udział w akcjach ankietowych do nich skierowanych. Uczelnia dostrzega wartość związaną z utrzymywaniem relacji z absolwentami, którzy, zajmując pozycje kierownicze w firmach związanych z profilem kształcenia, są ważnym źródłem obserwacji dotyczących kształtu rynku pracy. Ich opinie są gromadzone w drodze spotkań organizowanych z gronem absolwentów

Do najważniejszych form współpracy wizytowanego kierunku z OSG można zaliczyć:

- Konsultacje w ramach Rady Konsultacyjnej Kierunku Turystyka i Rekreacja, w skład której wchodzi przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego i członkowie Rady Programowej. Spotkania odbywają się co najmniej raz na dwa lata.
- Organizacja praktyk – jest to jeden z ważnych obszarów współpracy Uczelni z interesariuszami zewnętrznymi na ocenianym kierunku. W szczególności ocena realizacji praktyk została przedstawiona w kryterium 2.

- Ćwiczenia terenowe – w ramach ćwiczeń terenowych odbywają się spotkania z przedstawicielami władz samorządowych, organizacji branżowych, dyrektorami podmiotów odwiedzanych w ramach turystyki i rekreacji (dyrektorzy i właściciele atrakcji turystycznych).
- Realizacja prac dyplomowych we współpracy lub na zamówienie otoczenia społeczno-gospodarczego np. *Czynniki rozwoju gospodarstwa agroturystycznego „Gniazdo” w gminie Uniejów*.
- Współpraca badawcza i ekspercka – realizowanie ekspertyz i badań na zamówienie podmiotów zewnętrznych, również z angażowaniem do badań studentów kierunku. Od 2017 roku do najważniejszych można zaliczyć badania ruchu turystycznego w Łodzi i regionie łódzkim na zamówienie Urzędu Miasta Łodzi i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego w latach 2017 i 2018 (badania ankietowe prowadzili studenci), realizacja badań terenowych w Spicymierzu podczas święta Bożego Ciała na zamówienie Urzędu Miasta Uniejów (od roku 2017 badania realizowane są w ramach ćwiczeń terenowych *turystyka i rekreacja w badaniach geograficznych* na studiach drugiego stopnia, badania przyczyniły się do wpisania tradycji kwiatnych dywanów na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO).
- Współpraca organizacyjna i popularyzatorska – organizacja wydarzeń, konferencji, spotkań oraz konkursów dla branży HTR i uczniów szkół średnich i niższego poziomu. Do najważniejszych należy zaliczyć:
  1. Olimpiada Wiedzy o Turystyce – inicjatywa Instytutu, mająca na celu popularyzację wiedzy o turystyce wśród uczniów szkół średnich. Olimpiada organizowana jest od roku 2014, współfinansowana przez Ministerstwo Sportu i Turystyki. W ramach przygotowań do Olimpiady organizowane są konferencje dla nauczycieli i uczniów o tematyce turystycznej. Podczas konferencji odbywają się rozmowy i konsultacje na temat oczekiwań uczniów i nauczycieli szkół średnich wobec kierunków turystycznych. Opinie te są następnie dyskutowane na forum Rady Programowej kierunku.
  2. Współorganizacja X Gremium Ekspertów Turystyki – grudzień 2022, jedna z największych konferencji branżowych HTR w Polsce, przy zaangażowaniu organizacyjnym studentów.
- Współpraca szkoleniowa – w ramach współpracy z Łódzką Organizacją Turystyczną i Centrum Inicjatyw na rzecz Rozwoju REGIO organizowany jest kurs przewodnika miejskiego po Łodzi. Instytut jest jednym z trzech organizatorów kursu. Kurs jest skierowany do wszystkich zainteresowanych osób, studenci kierunku mają możliwość otrzymania znaczącego rabatu w opłacie za kurs. Kurs jest obecnie jednym z dwóch prowadzonych w Łodzi.
- Członkostwo Instytutu w organizacjach branżowych, zrzeszających podmioty gospodarcze, stowarzyszenie oraz instytucje publiczne: Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego i Łódzka Organizacja Turystyczna.
- Prowadzenie zajęć i spotkań programowych przez przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego.
- Uczestnictwo studentów w zawodach sportowych.

W okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania zajęć dydaktycznych, Uczelnia utrzymywała kontakt z przedstawicielami otoczenia wykorzystując m.in. za pomocą środków komunikacji online.

Prowadzone są okresowe przeglądy współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, również w odniesieniu do programu studiów, a wyniki tych przeglądów są wykorzystywane do rozwoju i doskonalenia współpracy, a w konsekwencji programu studiów. Przeglądy te są realizowane m.in. poprzez:

- comiesięczne spotkania Rady Instytutu (Rady Programowej),
- coroczne spotkania koordynatora kierunku i Rady Programowej z opiekunami praktyk zawodowych na szczęblu kierunku i Wydziału (z wydziałowym koordynatorem praktyk) w ramach Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia,
- cykliczne spotkania Rady Konsultacyjnej Kierunku Turystyka I Rekreacja, obejmującej przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego i pracodawców z branży turystycznej, rekreacyjnej i hotelarskiej, w ramach której odbywają się konsultacje programowe,
- cykliczne spotkania Wydziałowego Zespołu ds. Współpracy z Otoczeniem Społeczno-Gospodarczym, które jest ciałem koordynującym współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym na szczęblu Wydziału

Rada Programowa Kierunku prowadzi analizy oceny studiów przez absolwentów w oparciu o wyniki ankiet monitorujących ich losy zawodowe, przeprowadzane przez Biuro Karier UŁ, a także w trakcie badań własnych prowadzonych na Wydziale (w oparciu o ankiety absolwentów w grudniu każdego roku).

Studenci kierunku mają zapewniony udział w ocenie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

(Ocenę realizacji zaleceń należy uwzględnić w ocenie spełnienia kryterium, mając na uwadze postanowienia ust. 4 pkt 2 zał. nr 3 do Statutu PKA)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia	Ocena realizacji zalecenia (zalecenie zrealizowane / zalecenie niezrealizowane)
1.	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 6

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Rodzaj, zakres i zasięg działalności podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców, z którymi Uczelnia współpracuje w zakresie projektowania i realizacji programu studiów, jest zgodny z dyscypliną, koncepcją i celami kształcenia oraz wyzwaniem zawodowego rynku

pracy właściwego dla kierunku turystyka i rekreacja. Współpraca z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego jest prowadzona systematycznie i przybiera zróżnicowane formy, np. organizacji praktyk, wolontariatów czy ćwiczeń terenowych. Prowadzone formy współpracy są adekwatne do celów kształcenia i osiągania przez studentów efektów uczenia się. Mocną stroną współpracy są systematyczne, bezpośrednie relacje kadry dydaktycznej z interesariuszami zewnętrznymi. Przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego mają stworzone możliwości skutecznego udziału w procesie określania i weryfikacji efektów uczenia się i są zaangażowani zarówno w proces dydaktyczny, jak też rozwijanie oferty programowej kierunku. Liczba partnerów zewnętrznych, związanych z prowadzonym kierunkiem, zakres i charakter współpracy pozwalają stwierdzić, że współpraca z podmiotami zewnętrznymi, reprezentującymi otoczenie społeczno-gospodarcze jest właściwa. Okresowe przeglądy współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do programu studiów, obejmujące ocenę poprawności doboru instytucji współpracujących, skuteczności form współpracy i wpływu jej rezultatów na program studiów i doskonalenie jego realizacji, osiąganie przez studentów efektów uczenia się i losy absolwentów są prowadzone w sposób zaplanowany, systemowy i wystandaryzowany, który umożliwia wykorzystanie wyników tych przeglądów są do rozwoju i doskonalenia współpracy, a w konsekwencji programu studiów.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja są pochodną wysiłków czynionych na poziomie ogólnouczelnianym oraz wydziałowym.

Centralną jednostką w UŁ działającą na rzecz podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia Uczelni jest Biuro Współpracy z Zagranicą (BWZ), które wspiera rozwój międzynarodowej aktywności pracowników, doktorantów i studentów, organizuje i nadzoruje wymianę międzynarodową pracowników i studentów oraz organizuje proces kształcenia studentów zagranicznych podejmujących studia na UŁ. Do najważniejszych zadań BWZ należy koordynowanie porozumień o współpracy z jednostkami zagranicznymi, realizacja programów międzynarodowych skierowanych na działania wymiany studentów i pracowników, w tym program Erasmus+, realizacja projektów edukacyjnych krajowych i międzynarodowych oraz projektów wspierających umiędzynarodowienie UŁ, rekrutacja kandydatów z zagranicy na studia pełne w UŁ, zarządzanie i współpraca z jednostkami w ramach programów skierowanych do indywidualnych stypendystów, w tym NAWA, promowanie oferty edukacyjnej UŁ za granicą, kształtowanie UŁ jako uczelni prostudenckiej i otwartej na różnorodność.

Od 2021 roku utworzono nową jednostkę – International Hub – której zadaniem jest wsparcie pracowników przygotowujących się do służbowych wyjazdów zagranicznych oraz naukowców

przyjeżdżających na UŁ. Ponadto w 2022 roku Uniwersytet Łódzki dołączył do sieci Uniwersytetów Europejskich European University of Post-Industrial Cities (UNIC), co z czasem także powinno przełożyć się na zwiększony zakres współpracy międzynarodowej w różnych obszarach badawczych.

Władze Wydziału Nauk Geograficznych oraz Instytutu Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji również podejmują różnorodne działania na rzecz zapewnienia warunków sprzyjających umiędzynarodowieniu kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja. W 2020 r. powołany został Wydziałowy Zespół ds. Programów Mobilnościowych. Do końca roku akademickiego 2021/2022 Wydział podpisał łącznie 25 umów z uczelniami partnerskimi w ramach programu Erasmus+. Umowy te podlegają okresowym przeglądom, w trakcie których ocenie podlega nie tylko wpływ danej współpracy na faktyczną mobilność pracowników/studentów i transfer wiedzy, ale także spójność profilu badań i kształcenia jednostki partnerskiej i WNG UŁ.

Pracownicy Wydziału Nauk Geograficznych utrzymują liczne kontakty z zagranicznymi jednostkami, w tym m.in.: Uniwersytetem Komańskiego w Bratysławie (Słowacja), Uniwersytetem w Groningen (Holandia), Federal Office for Building and Regional Planning, Bonn, (Niemcy), Uniwersytetem IV. Javakhishvili Tbilisi State University (Gruzja), Politecnico di Torino (Włochy), Uniwersytetem w Mersin (Turcja) czy Charles University in Prague (Czechy). Dodatkowe zaangażowanie władz Wydziału przejawia się m.in. w uzupełnieniu finansowania kosztów wymiany (np. transportu) w tym obszarze, w jakim nie są one uwzględnione w pozyskiwanych grantach i funduszach mobilności. Pracownicy WNG corocznie wyjeżdżają do uczelni partnerskich wykorzystując możliwości programu Erasmus+, NAWA (współpraca bilateralna) czy DAAD – Deutscher Akademischer Austauschdienst. Statystyki wymiany międzynarodowej przedstawione do wglądu ZO PKA świadczą o utrzymującym się od kilku lat stabilnym poziomie wymiany międzynarodowej nauczycieli akademickich WNG (10-12 osób rocznie). W roku 2021/2022 – pomimo niełatwego powrotu do normalnej aktywności po okresie pandemii, w wymianie wzięło udział 12 pracowników WNG, na bieżący rok akademicki zaplanowana jest liczba kolejnych 9 wyjazdów.

Ważny jest także systematyczny udział pracowników w konferencjach międzynarodowych z obowiązującym językiem angielskim, co znajduje potwierdzenie w obszernej liście publikacji anglojęzycznych pracowników Wydziału/nauczycieli ocenianego kierunku (na przestrzeni ostatnich 6 lat każdy pracownik opublikował przynajmniej jeden tekst w anglojęzycznym czasopiśmie naukowym).

Od 2019 roku na Wydziale Nauk Geograficznych realizowany jest projekt SPOT – Sustainable Spatial Planning of Tourism Destinations – Zrównoważone planowanie przestrzenne destynacji turystycznych w ramach Erasmus+. Głównym celem projektu SPOT jest opracowanie i implementacja innowacyjnej metody nauczania zrównoważonego planowania turystycznego. Projekt realizowany jest przez konsorcjum 6 instytucji edukacyjnych i naukowych regularnie współpracujących ze sobą.

Ważna dla stopnia umiędzynarodowienia kierunku jest przynależność Instytutu Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji do prestiżowej organizacji edukatorów turystycznych Association for Tourism and Leisure Education and Research (ATLAS).

Pozyskiwaniu studentów zagranicznych służy m.in. dostępność zajęć w językach obcych zgłaszanych corocznie przez pracowników Wydziału. Podjęto decyzję, aby zajęcia te były dostępne także w formie fakultatywnej dla studentów polskich, co wspomogłoby popularyzację wyjazdów zagranicznych w ramach programu Erasmus+ (aktualne statystyki wskazują na nikłe zainteresowanie wyjazdami ze strony polskich studentów). Ponadto zajęcia anglojęzyczne, realizowane w ramach programu kierunku TiR, są także udostępnione do wyboru przez studentów Erasmus+.

W 2021 roku pracownicy, doktoranci i studenci Wydziału uczestniczyli stacjonarnie i online w 36 konferencjach międzynarodowych. W 2021 roku na zaproszenie jednostek organizacyjnych Wydziału Nauk Geograficznych UŁ przebywało 6 gości zagranicznych. W roku akademickim 2021/2022 na WNG przyjechało 9 studentów zagranicznych w ramach programu Erasmus+, nie odnotowano natomiast wyjazdów studentów z ocenianego kierunku do uczelni partnerskich za granicą.

Na kierunku turystyka i rekreacja studiują też studenci w ramach umów międzynarodowych, na prawie Karty Polaka, którzy składają dokumenty na kierunek za pośrednictwem Biura Współpracy z Zagranicą. Aktualnie na Uniwersytecie Łódzkim prowadzone są rekrutacje na międzynarodowe praktyki studenckie w programie Erasmus+, wyjazdy szkoleniowe i dydaktyczne pracowników w ramach programu Erasmus+ oraz wyjazdy szkoleniowe i dydaktyczne pracowników w ramach programu Edukacja.

Ponadto studenci studiów pierwszego stopnia obowiązkowo realizują lektorat z języka angielskiego w wymiarze 130 h, co umożliwia im studiowanie poza Polską. Na studiach obowiązkowo jest dodatkowo realizowany jeden fakultet specjalnościowy w języku angielskim (15 h). Studia pierwszego stopnia kończą się egzaminem z języka obcego na poziomie B2. Na studiach drugiego stopnia realizowane są zajęcia zwiększające umiejętności językowe z angielskiego *English workshops* w wymiarze 120 godzin na I roku studiów. Zajęcia mają również na celu przygotowanie studentów do obowiązkowych zajęć fakultatywnych w języku angielskim, realizowanych na II roku w wymiarze 60 godzin. Studenci studiów drugiego stopnia kończą studia ze znajomością języka angielskiego co najmniej na poziomie B2+.

Należy zatem stwierdzić, że rodzaj, zakres i zasięg umiędzynarodowienia procesu kształcenia są zgodne z koncepcją i celami kształcenia na ocenianym kierunku, jak również stwarzają możliwości rozwoju międzynarodowej aktywności nauczycieli akademickich i studentów, w tym warunki do ich mobilności. W UŁ prowadzona jest okresowa ocena stopnia umiędzynarodowienia kształcenia, a wyniki oceny wykorzystywane są do intensyfikacji umiędzynarodowienia. Corocznie pracownicy są zobowiązani do składania Dziekanowi informacji o aktywnościach międzynarodowych. Umiędzynarodowienie kształcenia podlega systematycznemu monitorowaniu i corocznym ocenom na Wydziale Nauk Geograficznych, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących. Zarządzeniem Dziekana WNG w 2020 r. powołany został Wydziałowy Zespół ds. Programów Mobilnościowych, w tym koordynator ds. punktów ECTS dla kierunku turystyka i rekreacja. Dyskusje dotyczące oceny procesu umiędzynarodowienia i stosunkowego małego zainteresowania studentów studiami zagranicznymi podejmowane są na posiedzeniach Wydziałowej Komisji do spraw Jakości Kształcenia. Prowadzone są także cykliczne spotkania informacyjne dla studentów i pracowników na temat wymiany Erasmus+.

Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

(Ocenę realizacji zaleceń należy uwzględnić w ocenie spełnienia kryterium, mając na uwadze postanowienia ust. 4 pkt 2 zał. nr 3 do Statutu PKA)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia	Ocena realizacji zalecenia (zalecenie zrealizowane / zalecenie niezrealizowane)

1.	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 7

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Rodzaj, zakres i zasięg umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja są zgodne z koncepcją i celami kształcenia, jak również stwarzają możliwości rozwoju międzynarodowej aktywności nauczycieli akademickich i studentów.

Umiędzynarodowienie kształcenia podlega systematycznemu monitorowaniu i corocznym ocenom, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

Wsparcie studentów w procesie uczenia się realizowane jest systematycznie i ma stały oraz kompleksowy charakter. Zróżnicowane formy wsparcia są adekwatne do celów kształcenia i potrzeb studentów wynikających ze specyfiki kierunku i programu studiów. Uniwersytet Łódzki, władze Uczelni oraz Wydziału Nauk Geograficznych, pracownicy Uczelni i jednostki administracyjne zapewniają odpowiednie instrumenty wsparcia. Nauczyciele akademicy wspierają studentów w zakresie osiągania efektów uczenia się w ramach zajęć oraz konsultacji odbywających się dwa razy w tygodniu. Studenci mają również możliwość kontaktu z prowadzącymi poza godzinami konsultacji za pomocą poczty elektronicznej. System wsparcia uwzględnia instrumenty pozwalające na przygotowanie studentów do wejścia na rynek pracy, głównie poprzez działania podejmowane przez Biuro Karier Uniwersytetu Łódzkiego. W ramach Jednostki studenci mają możliwość skorzystania z usług doradztwa zawodowego, coachingu kariery i wsparcia przedsiębiorczości. Jednostka organizuje inicjatywy, szkolenia i warsztaty rozwijające kompetencje studentów w zakresie funkcjonowania na rynku pracy, między innymi "Przystanek pomysły" czy "Aktywni mogą więcej". Biuro Karier w ramach swoich działań udostępnia studentom kierunku turystyka i rekreacja informacje na temat ofert pracy, praktyk i staży. W ramach umowy z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju Biuro Karier realizuje projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 pod nazwą "Students' Power", w ramach którego realizowane są:

- warsztaty podnoszące kompetencje studentów UŁ między innymi w obszarach: językowym, informatycznym, komunikacyjnym, analitycznym i innych;
- staże, w ramach których studenci mogą uzyskać praktyczne doświadczenie pomagające w wejściu na rynek pracy;
- rozwój jakości usług Biura Karier Uniwersytetu Łódzkiego.

System wsparcia uwzględnia zróżnicowane formy w zakresie przygotowania studentów do prowadzenia działalności naukowej studentów i udziału w procesie naukowo-badawczym. Studenci uzyskują wsparcie organizacyjne i merytoryczne od nauczycieli akademickich w zakresie opracowywania i publikacji artykułów, między innymi w czasopiśmie wydawanych przez Instytut – czasopiśmie „Turyzm”, czasopiśmie „Konwersatorium Wiedzy o Mieście” oraz czasopiśmie „Warsztaty z Geografii Turyzmu”. Studenci kierunku turystyka i rekreacja opublikowali takie artykuły jak: „Oryginalne i zwyczajne pamiątki z Łodzi sposobem na zachowanie wspomnień z podróży”, „Aktywność rekreacyjno-turystyczna w czasie wolnym piłkarek nożnych z województwa łódzkiego”, „Użytkowanie rodzinnego ogrodu działkowego (rod) w dobie pandemii. Przykład rod im. Księcia Bolka i w Jaworze” i inne. Uczelnia wspiera działania studenckich kół naukowych, dzięki czemu studenci mogą organizować wydarzenia naukowe i integracyjne, takie jak „Geotulist Party”, konferencja „Między swobodą a zakazem, czyli o bezpiecznym korzystaniu z przestrzeni turystycznej” i inne. Akademickie Centrum Wsparcia Uniwersytetu Łódzkiego wspiera studentów z trudnościami w nauce poprzez organizację warsztatów i wykładów takich jak: „Oswoić lęk – sposoby radzenia sobie z niepokojem w rzeczywistości akademickiej”, „Leniwiec we mnie mieszka? – sposoby motywowania się do nauki” i innych. Wsparcie w zakresie infrastruktury i narzędzi wykorzystywanych do kształcenia zdalnego zapewniane jest poprzez Helpdesk Centrum Informatyki Uniwersytetu Łódzkiego oraz dedykowaną podstronę, na której opisane są wszystkie oprogramowania i narzędzia, z których mogą skorzystać studenci.

Wsparcie dla studentów wybitnych realizowane jest na wiele zróżnicowanych sposobów. Studenci uzdolnieni i wyróżniający się wynikami w nauce mogą ubiegać się, na podstawie zapisów Regulaminu studiów, o indywidualny plan i program studiów (IPS). Indywidualny program studiów realizowany jest ze wsparciem opiekuna naukowego (co najmniej w stopniu doktora habilitowanego) powołanego przez Dziekana. Studenci wybitni mogą ubiegać się o środki finansowe w ramach studenckiego grantu badawczego przyznawanego przez Rektora Uniwersytetu Łódzkiego w kwocie 3500 złotych na cele badawcze, wyjazdy, konferencje naukowe oraz koszty związane z publikacją prac naukowych. Studenci wyróżniający się wynikami w nauce lub osiągnięciach (nie więcej niż 10% kierunku turystyka i rekreacja) oraz studenci pierwszego roku będący laureatami olimpiady międzynarodowej albo laureatami lub finalistami olimpiady stopnia centralnego lub medalistami co najmniej współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski w danej dyscyplinie sportowej mogą ubiegać się o stypendium Rektora. Studenci wyróżniający się w ramach swojej działalności naukowej mogą ubiegać się o przyznanie stypendium Ministra Edukacji i Nauki na wniosek Rektora Uczelni.

System wsparcia uwzględnia różne formy aktywności studentów, głównie związanych z turystyką, nauką i dydaktyką. W ramach działalności Centrum Sportu UŁ, studenci mogą skorzystać z infrastruktury sportowej w różnych dyscyplinach, między innymi piłki siatkowej, koszykowej, ręcznej i innych. Zapewnia się również aktywności związane ze sztuką w ramach funkcjonowania Akademickiego Zespołu Pieśni i Tańca „Kujon” oraz Akademickiego Chóru Uniwersytetu Łódzkiego.

Studenci mogą brać również udział w takich wydarzeniach jak „Dzień Kół Naukowych”, „Dzień Geografa”, spotkania filmowe i innych.

Studenci z różnymi potrzebami mogą ubiegać się o pomoc materialną pod postacią stypendium socjalnego, stypendium dla osób niepełnosprawnych czy zapomogi. Zgodnie z Regulaminem studiów, studenci mający problemy zdrowotne, znajdujący się w różnych sytuacjach życiowych i innych sytuacjach określonych w akcie prawnym mogą ubiegać się o indywidualną organizację studiów. Uczelnia zapewnia wsparcie potrzebującym studentom w zakresie bytowym między innymi poprzez stypendia, zakwaterowanie w domach studenckich, zasiłki losowe i zapomogi. Za wsparcie studentów z niepełnosprawnościami odpowiada Akademickie Centrum Wsparcia Uniwersytetu Łódzkiego. W ramach swojej działalności jednostka zapewnia studentom pomoc w sprawach związanych z kształceniem i adaptacją w środowisku akademickim, między innymi poprzez delegowanie opiekunów-asystentów odpowiednio do rodzaju niepełnosprawności oraz doraźnej pomocy psychologicznej dostępnej dla wszystkich studentów kierunku. Centrum prowadzi również wypożyczalnię specjalistycznego sprzętu dla osób z niepełnosprawnościami takich jak: powiększalniki elektroniczne, dyktafony dla niewidzących, dyktafony cyfrowe, systemy FM i inne.

Studenci kierunku turystyka i rekreacja mają możliwość zgłaszania skarg i wniosków na podstawie zapisów Regulaminu studiów. Zgodnie z przepisami, studenci mogą zgłaszać swoje wnioski do władz dziekańskich oraz rektorskich. W sytuacjach konfliktowych wsparcie zapewniane jest przez koordynatora kierunku, opiekuna roku, Wydziałową i Uczelnianą Radę Samorządu Studentów, władze rektorskie oraz Komisje dyscyplinarne funkcjonujące w Uczelni. W celu przeciwdziałania zagrożeniom, dyskryminacji i przejawom mobbingu powołany został szereg gremiów, takich jak Komisja Dyscyplinarna dla Studentów, Komisja Antymobbingowa, Rada ds. Równego Traktowania, Komisja Pojednawcza. W ramach działań Uczelni monitorowana i promowana jest równość. Uczelnia przystąpiła do unijnego projektu RESET (Redesigning Equality and Scientific Excellence Together), w ramach którego wprowadzane są procedury i działania na rzecz równości i polityki antydyskryminacyjnej.

Główne wsparcie administracyjne dla studentów kierunku turystyka i rekreacja realizowane jest przez Dziekanat Wydziału Nauk Geograficznych wraz z podjednostkami oraz Centrum Obsługi Studenta i Doktoranta. W ramach swoich działań jednostki te wspierają studentów między innymi w procesie rekrutacji, kwaterunku do domów studenckich, uzyskiwania świadczeń, wymian akademickich, studiowania i innych. W opinii studentów wsparcie administracyjne świadczone studentom jest realizowane w sposób kompetentny i efektywny.

System wsparcia uwzględnia wsparcie samorządności studenckiej i kół naukowych. W Uczelni funkcjonuje Uczelniana Rada Samorządu Studentów Uniwersytetu Łódzkiego, w której skład wchodzi Wydziałowa Rada Samorządu Studenckiego Wydziału Nauk Geograficznych. Instrumenty wsparcia zapewniane Samorządowi są odpowiednie i wystarczające, jednak stwierdza się, że studenci nie są zainteresowani szerokim angażem w działalność samorządową w Uczelni. Władze Wydziału zapewniają studentom przestrzeń infrastrukturalną, z której mogą skorzystać w ramach prowadzonej działalności.

System wsparcia jest monitorowany przez Uczelnię na bieżąco. W celu pozyskania danych prowadzone są regularne badania ankietowe wśród studentów kierunku. Co semestr Uczelnia prowadzi wśród studentów badanie jakości prowadzących zajęcia dydaktyczne oraz warunków studiowania. Wyniki ankiet są analizowane przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia. Wyniki badań publikowane

są w raporcie tworzonym przez Komisję. Infrastruktura wykorzystywana do kształcenia na odległość badana była w trakcie realizacji zajęć zdalnych na kierunku za pomocą anonimowej ankiety wypełnianej przez studentów. Władze Wydziału i pracownicy podejmują szereg działań w celu pełnego monitorowania systemu wsparcia. W trakcie roku akademickiego i toku studiów, studenci biorą udział w badaniach, które pozwalają wyciągnąć wnioski odnośnie wielu elementów procesu kształcenia, między innymi praktyk zawodowych, programu studiów, zajęć z wychowania fizycznego, mocnych i słabych stron kierunku turystyka i rekreacja, ćwiczeń terenowych i zajęć specjalnościowych. Wyniki tych badań są wykorzystywane do działań doskonalących i naprawczych, między innymi zmiany obsady nauczycielskiej lub wprowadzenia zmian w programie studiów.

Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

(Ocenę realizacji zaleceń należy uwzględnić w ocenie spełnienia kryterium, mając na uwadze postanowienia ust. 4 pkt 2 zał. nr 3 do Statutu PKA)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia	Ocena realizacji zalecenia (zalecenie zrealizowane / zalecenie niezrealizowane)
1.	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 8

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

System wsparcia na kierunku turystyka i rekreacja działa w sposób kompleksowy i zgodny z potrzebami studentów. Uczelnia wspiera studentów oraz oferuje studentom rozwiązania pozwalające i zachęcające studentów do rozwoju naukowego. System uwzględnia rozwiązania dla studentów wybitnych i rozwiązania motywujące do osiągnięcia bardzo dobrych efektów uczenia się. Studenci mają zapewnioną przestrzeń do realizacji swoich projektów i działań. Uwzględnione są zróżnicowane i indywidualne potrzeby studentów, w tym studentów znajdujących się stale lub przejściowo w trudnej sytuacji życiowej, a także studentów z niepełnosprawnościami. System wsparcia oraz proces kształcenia studentów podlega wielowymiarowemu monitoringowi, co zasługuje na szczególne uznanie, a wyniki tych badań są wykorzystywane do doskonalenia jakości kształcenia i systemu wsparcia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 9

Uczelnia zapewnia publiczny dostęp do informacji poprzez funkcjonowanie swojej strony internetowej, portali poświęconych konkretnym działom i jednostkom Uczelni, Biuletyn Informacji Publicznej i kanały social media. Informacje publikowane w portalach i witrynach są aktualne i kompletne, dzięki czemu interesariusze zewnętrzni i wewnętrzni mogą w nieskrępowany sposób skorzystać z informacji tam zawartych. Strona internetowa jest przystosowana do obsługi przez osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Witryny Uczelni i Wydziału są przygotowane w sposób umożliwiający pełny i intuicyjny dostęp do treści.

Dokumentacja i informacje zawarte w ramach publicznego dostępu do informacji zawierają między innymi kompetencje oczekiwane od kandydatów, warunki przyjęcia na studia i kryteria kwalifikacji kandydatów, terminarz procesu przyjęć na studia, program studiów, efekty uczenia się, uznawanie efektów uczenia się uzyskanych w systemie szkolnictwa wyższego, charakterystykę systemu weryfikacji i oceniania efektów uczenia się, zasady dyplomowania, przyznawane kwalifikacje i tytuły zawodowe, charakterystykę warunków studiowania i wsparcia w procesie uczenia się i inne niezbędne informacje. System wsparcia podlega bieżącemu monitorowaniu poprzez poszczególne działy i jednostki odpowiedzialne za konkretne sekcje publicznego dostępu do informacji. W ramach witryny prowadzonej przez Centrum Informatyki Uniwersytetu Łódzkiego, interesariusze mogą uzyskać niezbędne informacje i wsparcie dotyczące kształcenia prowadzonego z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, wsparcia merytorycznego i technicznego.

Publiczny dostęp do informacji podlega przeglądowi, weryfikacji i ocenie głównie poprzez kolegium dziekańskie Wydziału Nauk Geograficznych, Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia oraz Radę Programową. Uwagi zgłaszane przez użytkowników i interesariuszy publicznego dostępu do informacji są wykorzystywane do wdrażania działań naprawczych i doskonalących między innymi poprzez aktualizację danych i informacji zawartych na stronach internetowych, co pozytywnie wpływa na aktualność danych dostępnych w ramach publicznego dostępu do informacji.

Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

(Ocenę realizacji zaleceń należy uwzględnić w ocenie spełnienia kryterium, mając na uwadze postanowienia ust. 4 pkt 2 zał. nr 3 do Statutu PKA)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia	Ocena realizacji zalecenia (zalecenie zrealizowane / zalecenie niezrealizowane)
1.	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 9

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Dostęp do informacji publicznej zapewniony jest w sposób kompleksowy, zgodny ze standardami oraz co równie ważne, z potrzebami interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Strony dostosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i są przygotowane w sposób umożliwiający intuicyjną nawigację. Publiczny dostęp do informacji opracowany w sposób umożliwiający nieskrępowany i niezależny od czasu i miejsca dostęp do materiałów. Dane i informacje zawarte na stronach są kompletne, aktualne i dostosowane do przyjętych standardów. Dostęp do informacji publicznej podlega stałej i bieżącej ewaluacji poprzez monitorowanie aktualności, zrozumiałości.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 10

Funkcjonowanie systemu jakości kształcenia w Uczelni jest uregulowane uchwałą nr 28 Senatu UŁ z dnia 28.09.2020 r. Określa ona cele systemu oraz jego główne organy, tj. Uczelnianą Radę ds. Jakości Kształcenia (URdsJK), a także wskazuje na rolę i zadania Rektora oraz Senatu w zakresie zadań związanych z zapewnieniem jakości kształcenia. Na poziomie Uczelni funkcjonują dalsze organy mające wpływ na system jakości kształcenia, w tym Prorektor do spraw studentów i jakości kształcenia oraz pełnomocnicy Rektora, m.in. ds. systemu akumulacji i transferu punktów ECTS, ds. wymiany międzynarodowej, ds. praktyk zawodowych. Z kolei na poziomie wydziałów dziekani powołują Wydziałowe Komisje ds. Jakości Kształcenia (WKdsJK) oraz Rady Programowe poszczególnych kierunków studiów, a także koordynatorów kierunków studiów i wydziałowe komisje, takie jak w przypadku Wydziału Nauk Geograficznych (który opiekuje się kierunkiem TiR): Wydziałowy Zespół ds. Praktyk Zawodowych, Wydziałowy Zespół ds. Programów Mobilnościowych, Wydziałowy Zespół ds. Współpracy z Otoczeniem Społeczno-Gospodarczym. Należy zauważyć, że Rada Programowa kierunku turystyka i rekreacja jest traktowana jako organ wyspecjalizowany Rady Instytutu i większość jej decyzji jest zatwierdzana przez Radę Instytutu. Podczas wizytacji podkreślano, że Rada Instytutu jest Radą Programową w poszerzonym składzie, jednak należy rekomendować bardziej jednoznaczne rozdzielanie kompetencji tych dwóch odrębnych gremiów, szczególnie w kontekście braku dokumentacji działalności Rady Programowej. Przedstawiono bowiem jedynie protokoły Rady Instytutu, w których znajdują się kwestie związane z działaniami Rady Programowej, co może oznaczać, że nie realizuje ona samodzielnie swoich kompetencji określonych w Regulaminie działania Rady Programowej (wg zarządzenia Dziekana nr 6 z dnia 1.10.2020 r.).

Zadania poszczególnych organów są określone w odpowiednich zarządzeniach – w przypadku ocenianego kierunku turystyka i rekreacja, prowadzonego na WNG są to: zarządzenie Dziekana nr 6 z dnia 1.10.2020 r. w sprawie powołania rad programowych, komisji wydziałowych na kadencję 2020-2024 oraz zarządzenie Dziekana z dnia 22.09.2020 r., w sprawie powołania Wydziałowej Komisji ds. Jakości kształcenia na kadencję 2020-2024. Ponadto na WNG na podstawie zarządzenia nr 9/2020 Dziekana Wydziału Nauk Geograficznych z dnia 9.12.2020 r. został wprowadzony Wewnętrzny System Jakości Kształcenia, w którym szczegółowo opisano cele i zadania realizowane przez poszczególne organy odpowiedzialne za jego funkcjonowanie oraz harmonogram realizowanych cyklicznie działań. Nadzór administracyjny nad realizacją programu studiów sprawowany jest głównie przez pracowników Centrum Obsługi Studenta, którzy zajmują się wszystkimi sprawami związanymi z tokiem studiów, prowadzeniem dokumentacji oraz bieżącą obsługą studentów.

Zmiany oraz zatwierdzanie programu studiów dokonywane jest w oparciu o formalne procedury, które rozpoczynają się na etapie opracowania propozycji zmian przez Radę Programową, następnie są opiniowane przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia oraz Samorząd Studencki, dalej projekt zmian jest opiniowany przez Radę Wydziału i następnie przedstawiany do zaopiniowania przez Uczelnianą Radę ds. Jakości Kształcenia, a ostatecznie zatwierdza go Senat UŁ. Propozycje zmian w programach studiów mogą być zgłaszane do koordynatora kierunku bądź bezpośrednio do Rady Programowej przez nauczycieli akademickich, Samorząd Studencki, a także pojedynczych studentów oraz interesariuszy zewnętrznych, bądź mogą wynikać z dyskusji podejmowanych w różnych gremiach związanych z kierunkiem, np. w czasie spotkań Rady Konsultacyjnej Kierunku Turystyka i Rekreacja. Mogą też wynikać z analizy ankiet studenckich i kart ewaluacji zajęć przeprowadzanych na poziomie Rady Programowej. Formalne zasady projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów określa uchwała nr 620 Senatu UŁ z dnia 16.11.2019 r.

W projektowaniu programu studiów uwzględniane są techniki kształcenia na odległość jako narzędzia pomocnicze w sytuacjach wyjątkowych (np. wykładów eksperckich wygłaszanych spoza murów Uczelni) i losowych.

Przyjęcia na studia odbywają się w oparciu o jednoznaczne i z odpowiednim wyprzedzeniem podawane warunki, określone w uchwale nr 375 Senatu UŁ z dnia 24 czerwca 2022 r. w sprawie zasad przyjęć na pierwszy rok studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich w Uniwersytecie Łódzkim wraz z liczbą miejsc na poszczególnych kierunkach studiów oraz terminarzem rekrutacji na rok akademicki 2023/2024 r. Informacje nt. rekrutacji zamieszczone są na stronie internetowej w specjalnej zakładce dla kandydata.

Bieżące monitorowanie i okresowe przeglądy programu studiów należą do kompetencji Rady Programowej Kierunku Turystyka i Rekreacja. Do podstawowych i systematycznych działań Rady w tym zakresie, ujętych w harmonogramie działań opracowanym w dokumencie pt. Wewnętrzny System Jakości Kształcenia na WNG UŁ (wg zarządzenia nr 9/2020 Dziekana Wydziału Nauk Geograficznych z dnia 9.12.2020 r.) oraz w Regulaminie Rady Programowej Kierunku (wg zarządzenia Dziekana nr 6 z dnia 1.10.2020 r.) należy weryfikacja kierunkowych efektów uczenia się w świetle analizy ich zgodności z PRK oraz ich spójności z efektami uczenia się dla poszczególnych zajęć w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz spójności punktacji ECTS. Kolejnym cyklicznym zadaniem Rady jest całościowa analiza realizowanych treści, metod i sposobów weryfikacji efektów uczenia się osiąganych przez studentów na poszczególnych zajęciach w oparciu o karty ewaluacji poszczególnych zajęć (przygotowywane przez prowadzących po zakończeniu zajęć) oraz opracowane sylabusy.

W prowadzonych analizach uwzględnia się także sposoby wykorzystania metod kształcenia na odległość. Cyklicznym zadaniem Rady Programowej, jak również WKdsJK jest współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w celu zbierania opinii na temat potrzeb rynku pracy, która opiera się na wynikach spotkań z Radą Konsultacyjną Kierunku Turystyka i Rekreacja oraz na wynikach analiz prowadzonych przez Wydziałowy Zespół ds. Współpracy z Otoczeniem Społeczno-Gospodarczym. Do zadań WKdsJK należy omówienie organizacji i realizacji zawodowych praktyk studenckich w oparciu o raporty podsumowujące praktyki zawodowe, przygotowywane corocznie przez Wydziałowy Zespół ds. Praktyk Zawodowych. Z kolei Rada Programowa Kierunku prowadzi analizy oceny studiów przez absolwentów w oparciu o wyniki ankiet monitorujących ich losy zawodowe, przeprowadzane przez Biuro Karier UŁ, a także w trakcie badań własnych prowadzonych na Wydziale (w oparciu o ankiety absolwentów w grudniu każdego roku).

Wyniki nauczania i stopień osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się (w tym również podczas zajęć zdalnych) podlega systematycznej, wielostopniowej ocenie, tj. bieżącej i semestralnej dokonywanej przez prowadzących zajęcia i koordynatorów zajęć na podstawie prac etapowych oraz całościowej, a także ocenie podsumowującej w każdym semestrze wyniki sesji egzaminacyjnej, dokonywanej przez Radę Programową. Istotnym źródłem informacji w tym zakresie są „Karty ewaluacji przedmiotu” opracowywane przez prowadzących na zakończenie cyklu zajęć oraz protokoły ocen z systemu USOS dotyczące struktury ocen. Wyniki uzyskiwane w procesie dyplomowania, w tym wyniki procedur antyplagiatowych oraz recenzje prac, a także zgodność tematyki prac dyplomowych z kierunkiem i specjalnością studiów oraz zdawalność w terminie egzaminów dyplomowych, podlegają cyklicznej weryfikacji na poziomie zarówno Rady Programowej, jak i WKdsJK.

W celu monitorowania oraz systematycznego przeglądu programu studiów wykorzystuje się różne źródła informacji i narzędzia, w tym: ankiety studenckie, dotyczące oceny zajęć dydaktycznych przeprowadzone w USOS, a także ankiety podsumowujące rok, tzn. dotyczące satysfakcji z programu studiów, warunków studiowania oraz wsparcia w procesie uczenia się, które były przeprowadzane w sposób tradycyjny (większa zwrotność), a od czasów pandemii za pomocą formularzy Google. Przeprowadzane są również ankiety celowe, np. dotyczące zajęć zdalnych lub ćwiczeń terenowych. Źródłem informacji o realizacji programu studiów są również ankiety po praktykach zawodowych czy dzienniki praktyk zawodowych z uwagami pracodawców, a także protokoły hospitacji zajęć oraz wyniki dyskusji w ramach zebrań i spotkań pracowników. Badanie opinii interesariuszy zewnętrznych odbywa się w wielu przekrojach, m.in. w ramach spotkań bezpośrednich z podmiotami organizującymi praktyki oraz z ekspertami włączonymi bezpośrednio w proces dydaktyczny. Prowadzone są również ankiety dotyczące obsługi administracyjnej dziekanatu. Podczas wizytacji Uczelnia przedstawiła wybrane wyniki ankiet oraz ich opracowanie i wnioski.

Wyniki monitorowania realizacji programu studiów oraz przeprowadzanych analiz są podsumowywane corocznie na poziomie Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, a jej przewodniczący przedstawia przygotowany raport podczas Rady Wydziału („Raport dotyczący efektów funkcjonowania Systemu Jakości Kształcenia w podstawowych jednostkach organizacyjnych UŁ”), który jest następnie przedkładany Rektorowi UŁ. Podczas wizytacji zostały przedstawione raporty z ostatnich 2 lat akademickich. Wnioski z prowadzonej systematycznej oceny programu studiów są wykorzystywane do wprowadzania zmian doskonalących program – jako przykład Uczelnia wskazała zmiany nazwy i zakresu studiów na drugim stopniu kształcenia w postaci nowego programu studiów pod nazwą turystyka zrównoważona, którego realizacja rozpoczęła się w bieżącym roku akademickim. Ta zmiana nazwy kierunku i programu studiów wynikała m.in. z prowadzonych konsultacji interesariuszami

zewnątrznymi: Dyrektorem Łódzkiej Organizacji Turystycznej, Prezesem Centrum Inicjatyw na rzecz Rozwoju REGIO oraz Dyrektorem Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego. Inne zmiany, wprowadzone jako wynik analiz opinii studentów i pracowników, to likwidacja profilu praktycznego studiów w 2017 roku, a także wprowadzenie dwóch specjalności na drugim stopniu studiów. Jedną z ostatnich wprowadzonych zmian wnioskowanych przez nauczycieli akademickich było przeniesienie na semestr zimowy III roku zajęć z *geografii turystycznej świata*. Wyniki ankiet studentów dotyczące kształcenia w wykorzystaniu metod i technik kształcenia na odległość wskazywały na preferencję zajęć stacjonarnych, stąd w programie studiów uwzględnia się obecnie formy zajęć zdalnych jedynie jako pomocnicze w wypadkach losowych.

Jakość kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja jest poddawana cyklicznej zewnętrznej ocenie, a ostatnia z nich została dokonana przez PKA w 2017 roku. W uchwale Prezydium PKA nr 67/2017 z dnia 23 lutego 2017 roku wydano ocenę pozytywną z zaleceniami podjęcia działań doskonalących program kształcenia, w tym zmodyfikowanie kierunkowych efektów uczenia się zatwierdzonych uchwałą Senatu w zakresie informacji dotyczących odniesienia efektów kierunkowych do efektów obszarowych, a także skorygowanie i przyjęcie przez Radę Wydziału Nauk Geograficznych programu studiów, pozwalającego na ocenę prawidłowości przypisania punktów ECTS poszczególnym zajęciom. Uczelnia wywiązała się ze wskazanych zaleceń, co zostało szczegółowo przedstawione w niniejszym raporcie w kryteriach 1 i 2. Ponadto Uczelnia odniosła się do uwag szczegółowych sformułowanych w raporcie po wizytacji PKA w 2017 roku i przedstawiła sposoby realizacji sformułowanych zaleceń i rekomendacji w swoim raporcie samooceny, przygotowanym na potrzeby bieżącej wizytacji w grudniu 2022 roku. Przyjęte rozwiązania należy ocenić pozytywnie, gdyż wskazują na wprowadzanie zmian w programie studiów i w jego realizacji o charakterze doskonalącym.

Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

(Ocenę realizacji zaleceń należy uwzględnić w ocenie spełnienia kryterium, mając na uwadze postanowienia ust. 4 pkt 2 zał. nr 3 do Statutu PKA)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia	Ocena realizacji zalecenia (zalecenie zrealizowane / zalecenie niezrealizowane)
1.	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 10

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Polityka jakości prowadzona w Uczelni opiera się na formalnie wprowadzonym systemie jakości kształcenia poprzez odpowiednie uchwały Senatu UŁ oraz zarządzenia Dziekana WNG. Powołano specjalne organy tego systemu oraz zostały wyznaczone zakresy ich działań monitorujące i nadzorujące

ewaluację i doskonalenie jakości kształcenia. Zmiany i zatwierdzanie programu studiów dokonywane są według określonych procedur i w sposób formalny. W projektowaniu programu studiów uwzględniane są możliwości wykorzystania narzędzi i technik kształcenia na odległość. Przyjęcia na studia odbywają się w oparciu o formalne warunki i kryteria kwalifikacji kandydatów. Przeprowadzana jest systematyczna ocena programu studiów, w tym efekty uczenia się, zgodność z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego, system ECTS, treści programowe i metody kształcenia oraz metody weryfikacji efektów uczenia się, wyniki nauczania oraz wyniki monitorowania losów zawodowych absolwentów. Ocena i monitorowanie programu studiów opiera się o wykorzystanie różnorodnych i wiarygodnych źródeł informacji, trafnie dobranych do poszczególnych aspektów oceny. W ocenie programu studiów biorą udział studenci, kadra dydaktyczna, a także pracodawcy i inni interesariusze zewnętrzni związani z kierunkiem studiów, w tym absolwenci. Wnioski z systematycznej oceny programu studiów są wykorzystywane do wprowadzania zmian doskonalących program.

Jakość kształcenia na kierunku jest poddawana cyklicznej zewnętrznej ocenie, a wyniki tej oceny są wykorzystywane w doskonaleniu jakości kształcenia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Przewodnicząca zespołu oceniającego

Dr hab. Anna Tobolska

